

Teologiska Högskolan Stockholm
Uppsats i Historisk-/systematisk teologi
och praktisk teologi, 10 poäng
Handledare: Owe Kennerberg

Ledarskap i svenska pingstförsamlingar - då och nu

"De skall göra de heliga mera fullkomliga och därigenom utföra sin tjänst och bygga upp Kristi kropp..." (Ef 4:12)

Annica Björk THS III
Tel 08-7601771
Stockholm 1999-05-20

Tack till...

... alla dem i Sveriges pingstförsamlingar som tagit sig tid att svara på enkäten, ställt upp för intervjuer och visat intresse för mitt uppsatsskrivande!

... PingstRörelsens Informationscentrum (PRI) som gjort det möjligt för mig att sända ut enkäter till alla 492 församlingarna!

.... min handledare Owe Kennerberg som gett goda råd och korrigeringar!

... mina vänner som ställt upp som bollplank och korrekturläsare!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	Sid
1. INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	1
1.3 AVGRÄNSNING OCH METOD	1
2. PINGSTRÖRELSENS TRADITIONELLA SYN PÅ FÖRSAMLINGSLEDNING	2
2.1 BIBEL- OCH FÖRSAMLINGSSYN	2
2.2 UNDERSÖKT MATERIAL SAMT TERMINOLOGI	2
2.3 DE ANDLIGA TJÄNSTERNA	4
2.4 ÄLDSTE	5
2.5 DIAKONER	7
2.6 FÖRESTÅNDARE	9
2.7 STYRELSE	10
2.8 TEOKRATI - DEMOKRATI	10
2.9 BÖRJAN TILL FÖRÄNDRINGAR	11
3. PINGSTFÖRSAMLINGARNAS STYRELSESAMMANSÄTTNING 1998/99	13
4. JÄMFÖRELSE MELLAN SEX UNDERSÖKTA FÖRSAMLINGAR	16
4.1 KVINNOR I LEDARSKAPET	17
4.2 FÖRSAMLINGENS DELAKTIGHET	19
4.3 LEDARSKAP OCH FÖRSAMLING	24
5. SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER	29
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	31
BILAGA: ENKÄT	

1. INLEDNING

1.1 BAKGRUND

I september 1996 avskildes jag som församlingstjänare i Filadelfiaförsamlingen, Stockholm, för församlingensheten Mälarökyrkan. Jag hade då redan påbörjat mina studier vid Teologiska Högskolan med en längtan efter att ännu mer få ägna mig åt förkunnelse och undervisning, kanske som pastor i en pingstförsamling. När jag 1982 började som evangelist och ungdomsledare i en pingstförsamling fick jag genast förtroendet att predika i gudstjänsterna, men att jag skulle döpa, leda nattvard eller delta i äldstemöten var det aldrig tal om. Även om samtal om kvinnans tjänst hade kommit igång inom pingströrelsen så hade det inte hänt så mycket. Idag är det annorlunda på många platser.

Men att kvinnor får bli församlingstjänare eller pastorer är inget slutmål för mig. Frågan blir istället, hur detta ledarskap ska utövas. När jag följt med i debatter i tidningar och på Crossnet så har jag märkt att det finns lite olika åsikter om detta. Det handlar både om att många pingstförsamlingar just nu håller på att se över och omarbeta sin organisation samt att det finns olika sätt att se på ledarrollen. Mina iakttagelser gjorde mig nyfiken att undersöka hur situationen ser ut och därför blev det naturligt att låta ledarskap i pingstförsamlingar bli ämnet för min uppsats. Naturligtvis kan inte en 10-poängsuppsats ge en heltäckande bild men ändå en liten lägesrapport. Min förhoppning är att var och en som får denna uppsats i sin hand ska hitta något som kan bli ett bidrag till en fortsatt bearbetning.

1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med denna uppsats är att genom en tillbakablick beskriva det som jag kallar *pingströrelsens traditionella syn på församlingens ledarskap* samt att undersöka hur pingstförsamlingar idag har avvikit från denna traditionella syn. När jag studerar de nutida församlingarna ställer jag några frågor: Hur har förändringsprocesserna sett ut? Har teologi och bibeltolkning påverkat förändringarna? Finns det skillnader i organisation och beslutsgång mellan församlingarna? Finns det idag någon enhetlig syn på hur en pingstförsamlingens ledarskap ska utövas och hur en styrelse ska utformas?

1.3 AVGRÄNSNING OCH METOD

Jag har valt att göra en avgränsning av mitt arbete genom att inrikta mig på att undersöka ledarskapets syn på sig själva och avstått från att studera församlingsmedlemmars syn på sitt ledarskap. Antalet intervjuer har jag begränsat till att gälla sex stycken församlingsledare. Dessa har jag valt som representanter för församlingar med olika utformning av sitt ledarskap, olika förändringsprocesser och olika stora församlingar. På grund av denna begränsning kan dessa intervjuer inte täcka in all den mångfald som finns i svenska pingstförsamlingar men ändå ge inblick i några församlingars situation.

Metoden för uppsatsens genomförande är att först med hjälp av litteratur och tidskrifter göra ett studium av den syn på församlingens ledarskap som varit rådande inom svensk pingströrelse fram till 1970-talet. Jag avser att peka på huvudlinjen men även några avvikelser i synen på andliga tjänster, äldste, diakoner, pastorer, styrelse och demokrati. Därefter ämnar jag göra en analys av en enkät som skickats ut till samtliga 492 svenska pingstförsamlingar i vilken jag frågat om församlingarnas nuvarande styrelsesammansättning och ordförande. Mitt nästa steg är att jämföra sex stycken församlingars förändringsprocesser, deras organisation och beslutsgång samt jämföra några församlingsledares syn på relationen ledarskap och församling. Jag ska försöka lyfta fram både likheter och skillnader i synen på relationen ledarskap - församling och hur man gått tillväga när man genomfört förändringar. Utöver inspelat material från intervjuer med sex församlingsledare använder jag mig av litteratur och tidningsartiklar utgivna under 1990-talet vilka ger fler bidrag till jämförelserna och tydliggör en del skillnader. Till sist ämnar jag formulera några slutsatser samt göra en sammanfattning.

2. PINGSTRÖRELSENS TRADITIONELLA SYN PÅ FÖRSAMLINGSLEDNING

2.1 BIBEL- OCH FÖRSAMLINGSSYN

Den svenska pingströrelsen har haft en tro på Bibeln som ofelbar och direkt inspirerad av Gud. Den vanligaste metoden har varit att tolka bibeltexterna utifrån det omedelbara textsammanhanget. Det har kallats för att "läsa som det står". Det har även funnits stor misstänksamhet mot en kontekstualisering i läsningen. Det historisk-kritiska metoden har uppfattats som uttryck för liberal textkritik.¹

Aktualiserandet av den helige Andes verksamhet har även präglat bibelläsningen inom pingströrelsen. Det har betytt att både pastorn och den olärde församlingsmedlemmen har kunnat få uppleva Andens inspiration i bibelläsningen så att det aktuella budskapet blivit synligt för läsaren. De uttryckte det som att de "fick ljus över bibliska sanningar". Även om det aldrig gjorts anspråk på att förstå allt i Bibeln, så har det förväntats att den helige Ande mer och mer ska leda dem fram till hela sanningen i enligt med Joh 16:13². Den samfundsfria församlingssynen har setts som en sådan sanning som Anden uppenbarar. Samtidigt som man använt standardfraser som att man ska "se efter vad det står skrivet" har många frågeställningar i församlinglivet fått en pragmatisk lösning. När exempelvis kvinnorna i pingstförsamlingar på 1960-70-talen började klippa av sitt långa hår och sluta bära huvudbonad, sökte man inte efter en nytolkning av de aktuella bibeltexterna. Först senare har en kontextuell tolkning kommit in.

Strax efter att Filadelfiaförsamlingen i Stockholm på grund av ett annat synsätt i nattvardsfrågan uteslutits ur Baptistsamfundet 1913, började en samfundsfri församlingssyn att ta form. När Baptistsamfundet några år senare tog initiativ till en återförening, var detta inte längre aktuellt för Lewi Pethrus och Filadelfiaförsamlingen. "Vi hysa den uppfattningen, att Guds församling enligt skriften bör vara fri, och att den icke har rättighet att erkänna någon över sig stående myndighet", deklarerade 102 predikanter i en skrivelse i *Evangelii Härold* 1919³. Pingstvännerna sökte att utforma sina församlingar enligt den "mönsterbild" man fann i Apostlagärningarna och breven i NT. Varje lokal församling skulle vara självständig, men ha kontakt och gemenskap med varandra, bl a i uppbyggelsekonferenser, evangelistveckor och årlig predikantkonferens. Så småningom utökades samarbetet även genom gemensamma företag, som bokförlag, veckotidningen *Evangelii Härold*, dagstidningen *Dagen*, IBRA Radio m m.

Ett kännetecken på den fria bibliska församlingen skulle vara att de karismatiska gåvorna och tjänsterna fick utgöra en grundval.⁴ De andliga tjänsterna skulle enligt Ef 4:11 vara apostlar, profeter, evangelister, herdar och lärare. Men detta betraktades inte som några titlar som man benämnde sig själv med. Församlingen eller dess ledning ansågs inte kunna utse innehavare till en andlig tjänst, utan det är något som Gud tillsätter.⁵ Dessa tjänster sågs inte bara i den lokala församlingens perspektiv. Lewi Pethrus ansåg att de var ämnade för den universella församlingen och skulle först och främst medverka till att de troende "förenas och växer upp till Kristus allt mer och mer - men också på så sätt, att de förenar de kristna med varandra." Tjänsteutövarna skulle resa omkring och besöka församlingarna så att alla fick nytta av dessa tjänster.⁶ I svensk pingströrelse förverkligades dessa tankar genom att predikanter på heltid eller vid sidan av en lokal församlingstjänst reste runt i församlingar och medverkade i väckelsekampanjer, bibelstudieveckor etc.

2.2 UNDERSÖKT MATERIAL SAMT TERMINOLOGI

För att finna material om ledarskap inom svensk pingströrelse vände jag mig till Pingströrelsens Informationscentrum (PRI) på Kaggeholms folkhögskola där litteratur och tidskrifter utgivna på pingströrelsens förlag finns samlade. Jag har studerat böcker jag funnit i ämnet och har även i viss utsträckning använt mig av olika tidskrifter. Med hjälp av artiklar, uppsatser och avhandlingar samt genom egna stickprov har jag kunnat göra nedslag i olika decennier.

Lewi Pethrus skrev 1919 boken *De kristnas enhet* och lyfte där bl a fram de andliga tjänsternas betydelse för den universella församlingen. I *Pingstliljan - Andlig sommarmarkalender 1924* skrev den f d kyrkoherden och sedemera pingstmissionären Nils Ramselius en artikel om *Äldste såsom Herdar*, där han kort tog upp de äldstes uppgifter, deras förhållande till församlingen samt hur

¹ Nilsson 1997

² "Men när han kommer, som är sanningens Ande, då skall han leda eder fram till hela sanningen." (1917 års översättning)

³ *Evangelii Härold* den 31 juni 1919, s 116

⁴ Struble 1982, s 66

⁵ Pethrus 1955, s 281-286

⁶ Pethrus 1984 (1969), s 145-146; Pethrus 1958 (1919), s 159-163

äldste bör tillsättas och deras kvalifikationer. 1937 gav Förlaget Filadelfia ut Alvar Blomgrens bok *Församlingens hjärta*. Det tycks ha varit den första bok inom pingströrelsen som grundligt undervisade om äldste och diakoner. Säkert kom den att prägla de många unga pingstförsamlingarna. Blomgren var pastor och känd som bibellärare. 1967 kom boken ut på samma förlag igen, men nu under titeln *Andliga ämbeten*. Texten var ombearbetad och utökad med en genomgång av de andliga tjänsterna. Förlaget Filadelfia gav 1958 ut *Nådemedlen och församlingen* av Harald Gustafsson, pastor i Smyrnaförsamlingen, Göteborg. I kapitlet *Ordets förkunnare enligt Nya testamentet* tar han upp de andliga tjänsterna. Åke Stenström skrev 1959 en bok med titeln *Församlingsäldste* som också kom ut på Förlaget Filadelfia. 1960 gav samma förlag ut *Guds församling i funktion*, skriven av Tage Sjöberg, pastor och missionär. Där behandlas ämnena äldste och diakoner i ett par kapitel. Willis Säwe, föreståndare i Filadelfiaförsamlingen, Stockholm, skrev 1962 boken *Skärvor* som kom ut på Normans förlag. I ett kapitel skriver han om äldste och diakoner. Lewi Pethrus behandlar de andliga tjänsterna ganska kortfattat i både *Hos Herren är makten* 1955 och *Brytningstider Segertider* 1969. Olof Djurfeldt, äldste i Filadelfia, Stockholm och chefredaktör för tidningen *Dagen*, kom också in på ämnet andliga tjänster och äldsteskap i sin bok *Pingst och församling* utgiven på Förlaget Filadelfia 1975.

Ämnet har också behandlats i pingströrelsens tidningar och tidskrifter vid återkommande tillfällen. Veckotidningen *Evangelii Härold* började utges redan 1915 och upphörde 1993. Tidskriften *Den Kristne* innehöll läromässiga artiklar under åren 1944-1965 och omformades sedan till en handledning för barn- och ungdomsarbetare. Den ersattes senare med *Alla tiders ledare* som idag heter *Alla ledare*. 1968-1973 utgavs tidskriften *Ordet och tron* och 1978 gjordes ett försök att återuppliva den men det stannade vid ett provnummer. Dagstidningen *Dagen* startade sin utgivning 1945. Under 1997-1999 gav elever med rötter i pingströrelsen - studerande vid Örebro Missionskola - ut tidskriften *Anden & Ordet*.

Det finns en nyansskillnad i undervisningen hos de olika författarna angående de andliga tjänsterna. Blomgren har kallat sin bok *Andliga ämbeten*, och använder genomgående uttrycken *ämbeten* istället för *tjänster*. Gustafsson inleder detta kapitel i sin bok *Nådemedlen och församlingen* med att bli påpeka att det är frågan om *tjänster* i församlingen, inte om chefsposter eller dylikt. Han använder heller aldrig ordet *ämbete*. Det gör inte heller Tage Sjöberg. Stenström markerar mycket tydligt att det i Nya testamentets grundtext inte finns något ord som svarar mot svenskans *ämbete*. Det är bara fråga om *diakoni* d v s tjänst. Ramselius nämner varken ämbete eller tjänst i sin artikel, utan kallar äldste och diakoner för "tjänstemän med Ordet utrustning och myndighet". Willis Säwe använder båda orden och Lewi Pethrus använder omväxlande dessa båda ord, och han visar även på att det har sin grund i olika bibelöversättningar.⁷ Angående 1 Kor 12:4 skriver han: "De andliga ämbetena eller, som det heter i den nya översättningen, de andliga tjänsterna..."⁸ I Karl XII:s bibel 1703 översätts grekiskans *diakonía* med *ämbete* i denna bibelvers, medan det i 1917 års bibelöversättning har översatts med *tjänst* just där, men *ämbete* har behållits i många andra bibelställen som översättning för *diakonía*. I 1981 års översättning av Nya testamentet förekommer inte ordet *ämbete* som översättning för *diakonía*. Olof Djurfeldt påpekar 1975 att ordet *ämbete* hellre borde översättas med *tjänst*. "den som har fått uppgiften kan inte tjäna utan ödmjukhet inför Gud, men det kommer tillfällen då han inför människor måste uppträda med all myndighet - en myndighet som kommer från Gud (2 Kor 10:8)."⁹ Ändå använder Djurfeldt ordet *ämbete* längre fram i sin bok. I uppslagsböcker förklaras ordet *ämbete* som en *högre befattning*.¹⁰ Det ger alltså andra signaler än ordet *tjänst*, även om *tjänst* också används flitigt om en anställning.

Användandet av uttrycken andliga tjänster och andliga uppgifter kan vara ganska förvirrande när man läser dessa böcker och artiklar. Dels används *de andliga tjänsterna* som ett begrepp när man menar det som ibland också kallas ämbeten med hänvisning till Ef 4:11 och 1 Kor 12:4, 28 (apostlar, profeter, evangelister, herdar och lärare). Lewi Pethrus lägger till äldstetjänsten som en separat andlig tjänst¹¹. Alvar Blomgren anser att äldste är ett annat ord för herdar och lärare¹². Harald Gustafsson talar om de andliga tjänsterna i samband med Ordets förkunnare, bland vilka församlingsföreståndaren är herden¹³. Det sågs ibland att diakonat inte är en *andlig tjänst*, utan är till för att avlasta de äldste så att de kan koncentrera sig på de *andliga uppgifterna* d v s bön, förkunnelse, själavård, evangelisation etc. Å andra sidan poängteras ofta att ingen tjänst är *andligare* än den andra, utan alla uppgifter är *lika*

⁷ Pethrus 1955, s 281

⁸ Den nya översättningen var alltså 1917 års bibelöversättning, vilken för Pethrus fortfarande 1955 var ny.

⁹ Djurfeldt 1975, s 29

¹⁰ Bra Böckers lexikon 1982 del 25 s 258

¹¹ Pethrus 1958 (1919, s 163-164

¹² Blomgren 1967, s 35

¹³ Gustafsson 1958, s 39

andliga även om de har en praktiskt inriktning. Det är en begreppsförvirring som förmodligen beror på att man inte hittat några andra ord som kan uttrycka skillnaden mellan det som nu benämns som *andliga uppgifter* och övriga uppdrag i en församling. Att benämna vissa tjänster som *andliga* i motsats till andra kan också tyda på en betoning av ämbete istället för tjänst. Alltså en form av hierarki.

2.3 DE ANDLIGA TJÄNSTERNA

Den vanliga synen har varit att en av de andliga tjänsterna är den mest framträdande hos en person. Men att det inte utesluter att det kan finnas inslag av andra tjänster i dennes utrustning. Att någon däremot skulle ha alla tjänsterna lika starkt utpräglade har betraktats som sällsynt.¹⁴

Apostlar

Det har i undervisningen gjorts en skillnad mellan de tolv apostlarna som Jesus utvalde och det som benämns församlingsapostlar, alltså sådana som lokalförsamlingarna sände ut. Det ämbete som de tolv hade var speciellt och gavs inte vidare till andra efter att den första kristna församlingen grundats. Församlingsapostlarna har ansetts vara banbrytare, som grundade församlingar på nya platser där evangeliet inte hade förkunnats tidigare.¹⁵ Denna funktion har uppfattats höra till missionärskallet.¹⁶ Men Harald Gustafsson gör gällande att alla missionärer inte är apostlar. Även de andra tjänsterna finns representerade bland missionärer. Gustafsson tillägger att man inte behöver kalla en broder för apostel även om han fungerar som det. Hans livsgärning skall visa om han är en verklig Jesu apostel. Inom vissa grenar av den internationella pingstväckelsen har män uppträtt och kallat sig för apostlar och menat sig ha apostolisk myndighet över länder och världsdelar.¹⁷ Min bedömning är att detta har medfört att man mycket sällan har sagt att någon har en apostels tjänst medan t ex herde, lärare och evangelist oftare har omtalats.

Profeter och evangelister

De som varit bärare av profetisk nådegåva har också betraktats som profeter. Genom profetiska budskap talar profeten till tröst och uppbyggelse, avslöjar hemlig synd och kan också få förutsäga kommande händelser. Harald Gustafsson däremot hävdar att profetians nådegåva inte är detsamma som profetens tjänst. En person kan ha en profetisk nådegåva och frambära profetiska budskap vid olika tillfällen, men den som har en profettjänst använder den i form av Ordets förkunnelse och talar under Andens inspiration eller genom uppenbarelse. Hans budskap avslöjar och uppenbarar.¹⁸

Inom pingströrelsen har det varit praxis att ordet evangelist använts som benämning för nybörjare på predikantbanan, som sedan har kunnat avancera till att bli pastor, lärare eller missionär, med undantag för kvinnorna som kallats evangelister hela livet om de stannat kvar i församlingstjänst. Dessutom har en evangelist också beskrivits som en väckelsepredikant vilken är specialist på att rikta sig till oomvända, och gärna använder sig av sensationella metoder för att dra folk. Det vänder sig både Blomgren och Gustafsson emot. Istället poängterar de att evangelisten är glädjebudbäraren eller förkunnaren av goda nyheter. Denne har en speciell gåva att levandegöra de fundamentalt frälsande sanningarna, och leda människor fram till omvändelse. Evangelisten är rörlig och stannar inte så länge på varje plats. Evangelisttjänsten är viktig för församlingen, men den som har en sådan tjänst lyckas inte så bra som församlingsföreståndare. Därför bör en evangelist få använda sin gåva och inte gå in i en föreståndartjänst, anser Gustafsson.¹⁹

Herdar och lärare

Den genomgående beskrivningen av herden är att denne leder församlingen genom att gå före och visa vägen. Herden vakar över yttre faror som falska läror, fanatism eller försoffning. Dessutom utövar herden själavård, både enskilt och i förkunnelsen. Det betyder inte att alla herdar därmed också måste vara förkunnare. Men herdetjänsten anses höra ihop med funktionen som äldste. Därmed förknippas den också mer med den lokala församlingen än med en ambulering funktion.²⁰ Alvar Blomgren kopplar samman de två sista tjänsterna i Ef 4:16 - herdar och lärare - och ser dem som två uttryck för

¹⁴ Gustafsson 1958, s 39

¹⁵ Gustafsson 1958, s 42-43; Blomgren 1967, s 10-11, 17-20; Pethrus 1958 (1919), s 161

¹⁶ Blomgren 1967, s 17; Pethrus 1955, s 285-286

¹⁷ Gustafsson 1958, s 43-44; Pethrus 1955, s 285-286

¹⁸ Gustafsson 1958, s 44-48; Blomgren 1967, s 22-25

¹⁹ Gustafsson 1958, s 49-51; Blomgren 1967, s 31-32

²⁰ Gustafsson 1958, s 52

samma tjänst och därför knutna till den lokala församlingen.²¹ Men Lewi Pethrus påstår att även herdar och lärare var mera rörliga under den apostoliska tiden genom att hävda att församlingen i Antiokia hade tillfälligt besök av lärare tillsammans med profeter (Apg 13:1).²²

Läraren har en speciell förmåga att undervisa från Bibeln. Harald Gustafsson anser det vara positivt om församlingsherden även är lärare, men konstaterar också att han inte alltid är det. Herden kan vara en god sådan, även om han inte har lärarens tjänst, men då behöver herdens tjänst kompletteras av lärarens, hävdar Gustafsson.²³ Utifrån 1 Tim 5:17 framkastar Stenström tanken att de äldste som är lärare tillerkänns ett visst företräde. En sådan äldste är bland sina bröder *primus inter pares*, den främste bland likar och därför är det naturligt att han blir den ledande, ordföranden, i äldstekåren.²⁴

2.4 ÄLDSTE

Den vanliga synen har varit att församlingen skall ledas av äldste, vilka med ett annat ord kan kallas för föreståndare. Det var inte *en* av dem som skulle leda församlingen utan de skulle göra det tillsammans. Det har setts som en Guds tanke för att undvika maktmissbruk. Att kvinnor skulle kunna avskiljas som äldste var helt otänkbart. De kallades inte heller pastorer. Däremot var det från början öppet för kvinnor att arbeta som evangelister och predika i väckelsemöten. Många kvinnliga evangelister startade mötesverksamhet och bedrev evangelisation på nya platser. När det däremot blev dags att döpa, fira nattvard och bilda församling så tillkallades en manlig pastor eller äldste. Med tanke på Paulus ord att kvinnan inte ska undervisa så sattes en gräns för kvinnorna i förkunnelsen vid det som kallades för bibelstudium i lärofrågor. Även övriga kvinnor i församlingen kunde be, sjunga, avlägga vittnesbörd och bruka nådegåvorna, t ex profetera, i gudstjänsten.

Det ena starka argumentet för att kvinnor inte skulle vara äldste var att bibeltexterna endast använde manliga pronomen i samband med beskrivningar om äldste (*presbyteros* och *episkopos*). Det andra argumentet var Paulus hänvisning till skapelseordningen i 1 Tim 2:11-15. Att mannen skapades först ger honom en ledande roll och kvinnan kompletterar mannen. Komplementet inrymmer jämlikhet men olikhet i uppgifter. I den undervisande uppgiften ligger även en styrande roll och den är förbehållen mannen. Dessutom skriver Paulus att det var kvinnan som lät sig lockas till överträdelse i syndafallet. Det skulle innebära att kvinnan är skapad att vara mer öppen för andligt inflytande och det ligger i hennes natur att bli ledd. Det gör henne mindre benägen att stå emot negativt inflytande. Mannen är mer okänslig och svårare att påverka och det ger honom större förutsättningar för en styrande funktion samtidigt som han behöver kvinnans komplement.²⁵ Samuel Asp skrev 1971 att det var otänkbart att kvinnor skulle bli församlingföreståndare inom pingströrelsen med tanke på bibel- och församlingssyn²⁶. Han hänvisar också till Alvar Blomgren som skriver: "Vi har i det föregående sett, att församlingföreståndare och äldstebröder skulle vara 'herdar och lärare'. Ordet skulle i så fall betyda, att en kvinna icke får bli församlingföreståndare. Om hon blir det, kommer hon ju att intaga en ledande ställning bland bröderna, hon blir ordförande i äldstekåren och styrelsen och så bör det icke vara."²⁷

Äldstes uppgift

Äldstes uppgift skulle vara att styra och leda församlingen och ha en herdes tjänst. Rom 12:8, 1 Thess 5:12 samt 1 Tim 3:4, 5; 5:17 ansågs beskriva föreståndarna och deras uppgifter och de olika formerna av det grekiska verbet *proistāmi*, översätts "ställa fram i spetsen som anförare, ledare eller som skydd, eller som försvar" och även att "förestå", "förvalta", "regera". *Episkópus* i Apg 20:28 översätts föreståndare, tillsyningsmän. För att fullfölja denna uppgift sågs behov av flera äldste i varje lokalförsamling. De kunde då gemensamt rådgöra om vad som i olika situationer var bäst för församlingen. Apg 15 sågs som en illustration av hur viktiga frågor togs upp i församlingen, nämligen att de ledande bröderna först möttes för överläggning och under bön sökte sig fram till klarhet i frågan, så att de sedan kunde komma med förslag till församlingen.²⁸ Jag tycker mig se att Stenström lyfter ner uppgiften som tillsyningsman på en något lägre nivå än andra. Han påpekar att det är under den

²¹ Blomgren 1967, s 35

²² Pethrus 1958 (1919), s 162-163

²³ Gustafsson 1958, s 54-56

²⁴ Stenström 1959, s 17

²⁵ Wärn 1988, s 14-15

²⁶ Asp 1971, s 20

²⁷ Blomgren 1967, s 55, 59

²⁸ Blomgren 1967, s 38-40; Stenström 1959, s 12-16; Ramselius 1924, s 17; Sjöberg 1977 (1960), s 36-40

första kristna tiden var en ringa syssla, "nästan att jämställa med en vaktmästares, som ytterligare framhävde tjänareställningen hos de kristna äldste och ställde stora anspråk på deras ödmjukhet och tjänaresinne". Han fortsätter med att påpeka att "så länge Andens gåvor var i rikligt bruk, och de andra andliga tjänsterna, såsom exempelvis profetens, allmänt förekom i de urkristna församlingarna, hade inte heller äldstekåren den avgörande betydelse för ledningen av församlingen som den senare fick."²⁹

Vidare påpekar Blomgren att äldste ska predika och undervisa (1 Tim 3:2; 5:17). Det anses dock inte innebära att alla föreståndarna i en församling är predikanter i egentlig mening, men att det bör finnas sådana som ägnar hela sin tid åt predikande och undervisning. Äldste ska vaka över så att den bibliska läran inte blir förvanskad, förvrängd eller uppblandad med mänskliga tankar och åsikter som inte överensstämmer med Guds ord. De ska förmana (1 Thess 5:12; Apg 20:31; 2 Tim 4:2). Det innebär inte bara att peka på fel och brister utan även att undervisa den felande om hur denne skall komma ur sina svårigheter och få seger över svagheterna. Den som förmanar ska göra det med rätt sinnelag så att det blir till välsignelse och hjälp. Om det görs på ett hårt och kärlekslöst sätt, så blir förmaningen mer till skada än nytta. Äldste ska även be för sjuka (Jak 5:14-16). De måste alltså tro på gudomlig helbräddagörelse. I samband med bön för sjuka i Jakobs brev nämns även om att bekänna synder för varandra. De äldste ska alltså vara förtroendeingivande, så att församlingens medlemmar vågar öppna sina hjärtan för dem och tala om sina svårigheter och då känna att de möter förståelse.³⁰

Äldstes kallelse och kvalifikationer

Alvar Blomgren utgår från 1 Tim 3:2-7 när han beskriver en äldstes karaktär. Denne ska vara:

- 1) Oförvitlig. Han är mer än andra utsatt för människors kritiska blickar och därför ska han ge akt på sig själv så det inte finns något verkligt att klandra honom för.
- 2) En enda kvinnas man. Enligt Blomgren ska det tolkas som att han inte ska vara skild och omgift, om hans f d hustru fortfarande lever. Det var vanligt att hedningarna varit gifta med och skilda från flera kvinnor. En skilsmässa före omvändelsen skulle alltså inte hindra någon från att bli äldste men däremot ett omgifte om den första hustrun fortfarande levde.
- 3) Nykter och tuktig. Det uppstår ofta mycket ömtåliga och kritiska situationer i en församling, och då gäller det att äldste inte förlorar fattningen utan förblir sansade, betänksamma och försiktiga.
- 4) Hövisk i sitt skick. Om en äldste är försumlig och slarvig blir det lätt oordning i hela församlingen.
- 5) Gästvänlig. Enligt grundtexten: en som älskar gäster och främlingar.
- 6) Väl skickad att undervisa.
- 7) Inte vara begiven på vin. I en kultur där vin användes som vardagsdryck måste frestelsen till omätligt drickande varit nära. En äldste skulle inte vara ett dåligt exempel på det området så att andra också frestades.
- 8) Inte vara våldsam. Grundtextens ord för *våldsam* betyder benägen till att slå, strida, träta. En församlingsföreståndare måste ibland strängt tillrättvisa, men får aldrig släppa sig till för den "köttsliga begärelsen" att vilja slå till någon eller strida för själva stridens skull.
- 9) Vara foglig. Blomgren översätter det också med att "vara lagom". Det är inte bra när en församlingsföreståndare är för sträng, men han ska inte heller vara för snäll så att han ser mellan fingrarna med allting och inte tar itu med det som är fel.
- 10) Fri från penningbegär. Giriga äldste kan vara till hinder för församlingen när den vill utvidga och åta sig nya uppgifter.
- 11) Väl förestå sitt eget hus och hålla sina barn i lydnad. Hans hustru bör underordna sig sin man och han ska uppfostra sina barn i Herrans tukt och förmaning.
- 12) Inte vara nyomvänd. Det kan vara en frestelse för en nyomvänd att bli högmodig över sin till synes framskjutna ställning.
- 13) Ha gott vittnesbörd om sig av dem som står utanför. Om han ska kunna vara en självinnare måste han äga de icke kristnas förtroende.
- 14) Leva heligt och återhållsamt. Det betyder att vara herre över sig själv.
- 15) Vara döpt i den helige Ande. För att utföra sin uppgift behöver äldste en gudomlig utrustning.³¹ Tungotal påstås vara tecknet på andedop.

Tillsättande av äldste

Angående tillsättande av äldste hävdas att en blivande äldste först och främst bör vara kallad och utrustad av Gud för tjänsten. Dessutom måste tillsättandet av äldste föregås av mycket bön.³² Den som verkligen har kallelse till äldsteuppgiften fungerar redan som en herde trots att han inte är officiellt tillsatt. Avskiljandet är bara en bekräftelse på de gåvor som redan visat sig.³³ En församling bör inte tillsätta äldste om det inte finns någon som är lämplig för uppgiften. Om det saknas äldste i en församling på grund av avflyttning eller dödsfall, så anser Blomgren, att det är bättre att vända sig till

²⁹ Stenström 1959, s 10

³⁰ Blomgren 1967, s 45-46; Stenström 1959, s 16-18

³¹ Blomgren 1967, s 48-58; Stenström 1959, s 26-27; Säwe 1962, s 113-115; Sjöberg 1977(1960), s 34-36

³² Sjöberg 1977 (1960), s 31-32

³³ Djurfeldt 1975, s 35-37

en grannförsamling för att få hjälp, än att tillsätta någon som inte är lämplig som äldste. Det anses att det är äldste själva som ska komma med förslag på nya äldste. Det bör ske genom att dessa söker den helige Andes vägledning genom bön.³⁴ Sjöberg betonar att det i Nya testamentet ofta var Paulus och Barnabas som utvalde äldste, eller som ordet även kan översättas: *pekade ut dem*. Sedan fick församlingen välja dem i enlighet med deras förslag. Det skedde troligen genom handuppräckning.³⁵

Willis Säwe har en något avvikande åsikt. Han påstår att en äldste i den första kristna tiden utsågs av *de predikande bröderna*. De skulle vara antingen församlingsföreståndare eller den andliga medhjälparen till föreståndaren och kallades för den skull av församlingsföreståndaren eller av apostlarna till sin tjänst. Förutom i den stora församlingen i Jerusalem, så nöjde sig i regel församlingarna med *en* äldste. I takt med att församlingen växte tillsatte sedan församlingsföreståndaren i harmoni med församlingen de äldste han behövde för att klara det andliga arbetet.³⁶

Avskiljning av äldste sker genom bön och händers påläggning då Guds välsignelse nedkallas över den som avskiljes. Man ber att Gud ska utrusta med kraft och de andliga nådegåvor som är nödvändiga för uppgiften. Det innebär också att man gör sig till *ett med deras tjänst*. Man är alltså medansvarig.³⁷ Det betonas att de som avskiljer någon till äldste, måste vara övertygad om att vederbörande äger en äldstes kallelse och kvalifikationer. Om så inte är fallet kommer personen ifråga aldrig att fungera som äldste, och den som avskilt honom till uppgiften är delaktig i de felgrepp han kommer att göra. Om en äldste flyttar till en annan plats, så blir han inte självklart äldste där också, utan det får den församlingen ta under omprövning. Anses han lämplig också där, så sker en avskiljning även i den församlingen.³⁸

Skulle det hända att en äldste inte förblir trogen sin kallelse, utan blir oandlig, hård och dömande, så måste han avsättas såvida han inte ändrar sig, hävdar Sjöberg. Klagomål mot äldste tas inte upp om det inte finns två-tre vittnen till det som anklagelsen gäller. Avsättningen av en olämplig äldste utförs av hela församlingen.³⁹ Det finns förlåtelse och upprättelse också för den äldste som begått en synd, understryker dock Djurfeldt. I vissa fall kan det vara omöjligt att fortsätta i äldstefunktionen därför att grundförtroendet måste byggas upp igen. Men det fullkomlighetsideal som ibland läggs på äldste, anser Djurfeldt inte är bibliska. Om en äldste ödmjukar sig bör han kunna fortsätta i sin tjänst.⁴⁰

2.5 DIAKONER

Det bibelsammanhang där diakoner eller församlingstjänare först omnämns i NT, Apg 6:1-6 har traditionellt inom pingströrelsen främst tolkats som att diakonernas uppgift ska vara att sköta praktiska sysslor i församlingen, så att de äldste ska kunna ägna sig helt åt bön, förkunnelse och de ideologiska frågorna. Det hindrade dock inte diakonerna från att t ex predika.⁴¹ Som diakoner betraktades dem som i församlingen hade förtroendeuppdraget att t ex vara sångledare, vaktmästare och ledamöter av olika arbetskommittéer eller besöka fattiga och sjuka. De skulle definitivt inte vara med i styrelsen och fungera som någon slags "halväldste", hävdade Erik Carlén i *Den Kristne*.⁴² Diakoner skulle kunna vara kassörer men inte ha det huvudansvar för ekonomin som hörde till äldstes uppgifter. Oftast kallades inte dessa förtroendevalda för diakoner eller tjänare, utan de olika arbetenas art användes för att ange vad de hade för uppgift.⁴³ Diakonuppgiften har inte setts som en andlig tjänst i klass med äldste. Nils Kastberg hävdade att diakonerna Stefanus och Filippus i Apostlagärningarna senare blev predikanter och användes av Gud i "det andliga arbetet". Det såg han som tecken på att det går att "förkovras och växa till".⁴⁴

Det finns en enighet om att kvinnor enligt Nya testamentet kan vara diakoner, även om Blomgren berättar att det finns de som vill översätta ordet *gynaikos* i 1 Tim 3:11 som *hustru* istället för *kvinnor* och därmed skulle påstå att det handlade om diakonernas fruar.⁴⁵ Däremot har sällan ordet

³⁴ Blomgren 1967, s 59-60

³⁵ Sjöberg 1977 (1960), s 33; Stenström 1959, s 31-32

³⁶ Säwe 1962, s 112-113

³⁷ Sjöberg 1977 (1960), s 46

³⁸ Blomgren 1967, s 62-63

³⁹ Sjöberg 1977(1960), s 36

⁴⁰ Djurfeldt 1975, s 37

⁴¹ Blomgren 1967, s 72

⁴² Carlén 1959, s 37-38

⁴³ Säwe 1962, s 112

⁴⁴ Kastberg 1960, s 58.

⁴⁵ Blomgren 1967, s 78

diakonissa använts utan istället församlingssystrar vilka haft som uppgift att besöka och hjälpa äldre och sjuka. Filadelfiaförsamlingen i Stockholm hade haft och har fortfarande anställda församlingssystrar, men de tillhörde inte diakonkåren. Även mindre församlingar har haft församlingssystrar, men dessa har då inte varit anställda utan arbetat ideellt. Ett sådant exempel är Filadelfiaförsamlingen i Rimforsa där församlingssystrarna blev ett komplement till de kommunanställda hemsystrarna. "Församlingssystrarna arbetade hos både frälsta och ofrälsta och fick hjälpa till med allt från städning och barnpassning till tröskning och potatisplockning."⁴⁶

Till skillnad från äldste ska diakonerna utses av församlingen. Avskiljandet sker genom bön och med händers påläggning. Det tycks dock som att de flesta församlingar inte har haft avskilda diakoner utan istället funktionärer för olika verksamhetsområden. Det kan tyda på att man varit återhållsam med att avskilja personer till tjänst. Det framkommer också i Tage Sjöbergs bok där han tycker att man inte ska avskilja diakoner förrän det verkligen finns behov av det. "Man skall inte handla i förtid. Varken en äldstes eller en diakons tjänst är till för att upphöja och ära någon människa. En församling som inte är så stor, kan gott vara utan diakoner, till dess att man behöver sådana, men var och en bör tjäna på de områden han kan. Under tiden skall det visa sig, om det finns sådana i församlingen, som har en särskild andlig utrustning för församlingstjänarens speciella syssla."⁴⁷

Diakonerna i Filadelfia Stockholm

Genom att studera Filadelfiaförsamlingen i Stockholm kan man se något av den förändrade synen på diakonatet. När församlingen bildades som Stockholms sjunde baptistförsamling 1910 bestod dess ledning av en föreståndare eller äldste, Albert Engzell, samt en diakonkår. Dessa utgjorde även juridisk styrelse från och med administrationsmötet 1916.⁴⁸ När Lewi Pethrus blev församlingens pastor och föreståndare 1911 kvarstod Engzell som medäldste.⁴⁹ Efterhand utsågs även flera äldste i församlingen, men diakonkåren fortsatte att utgöra styrelse fram till 1936. De hade haft uppfattningen att diakonerna skulle ha hand om de ekonomiska frågorna, men nu kom man efter bibelstudier fram till att diakonernas uppgift var att tjäna i församlingens hjälpverksamhet och liknande. En del andra pingstförsamlingar hade slopat diakonerna helt, men det ansåg Lewi Pethrus var att gå för långt.⁵⁰ Nya stadgar antogs och enligt dem skulle äldste och diakoner tillsammans utgöra styrelse, men äldste skulle vara i majoritet.⁵¹ 1946 var det dags för en förändring igen. Det konstaterades att i andra pingstförsamlingar var det enbart äldste som utgjorde styrelse. Filadelfia i Stockholm beslutade att följa samma linje. Diakonerna skulle tjänstgöra i församlingen utan att vara styrelsemedlemmar.⁵² Men "det åligger de av församlingen utsedda diakonerna att biträda de äldste i omvårdnaden och förvaltningen av församlingens angelägenheter."⁵³ Diakonerna blev suppleanter i styrelsen.

I stadgarna stod det tydligt att diakonerna skulle vara av manligt kön, trots att Nya testamentet talar om kvinnliga diakoner. Detta berodde på att diakontjänsten sågs som ett steg mot äldstetjänst. När en äldste dog eller avgick av annan orsak, kunde en diakon som hade mognat avskiljas som äldste. Det var förmodligen för att klara ut denna utvecklingsfas som det skrevs in i stadgarna att diakonerna skulle vara män, för kvinnor kunde ju inte bli äldste.⁵⁴ Vid administrationsmöte 25 maj 1964 valdes för sista gången nya diakoner. Lewi Pethrus föreslog att församlingen endast skulle ha äldste i fortsättningen, men efter ett meningsutbyte valdes de nya diakonerna och fick bli kvar även i fortsättningen.⁵⁵ Vid 1990 års stadgeändring beslutades att församlingens styrelse skulle väljas ur äldstekåren.⁵⁶ De diakoner som fanns kvar avskildes som äldste. 1996 genomfördes ytterligare en stadgeändring som innebar en omfattande strukturförändring av Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, men det återkommer vi till längre fram. Att diakonerna försvann från styrelsen i fler pingstförsamlingar, framkommer bl a i Kerstin Samuelssons uppsats *Kvinnligt ledarskap i svensk pingströrelse*. Där omtalas att Filadelfiaförsamlingen i Kristianstad från början hade äldste och diakoner i styrelsen, men när nya stadgar antogs 1938 fanns inte diakonerna med i styrelsen, vilket troligen berodde på att det inte längre avskildes några sådana.⁵⁷

⁴⁶ Abrahamsson 1995, s 14

⁴⁷ Sjöberg 1977 (1960), s 45

⁴⁸ Församlingsmötesprotokoll 1936-02-03

⁴⁹ Pethrus 1955, s 166

⁵⁰ Församlingsmötesprotokoll 1936-02-03

⁵¹ Församlingsstadgar antagna 1936-04-06

⁵² Styrelseprotokoll 1946-02-26

⁵³ Församlingsstadgar antagna 1946-07-01

⁵⁴ Hedin 1998

⁵⁵ Eriksson 1996

⁵⁶ Församlingsstadgar antagna 1990-09-08

⁵⁷ Samuelsson 1997, s 15

2.6 FÖRESTÅNDARE

Det vanliga har varit att pastorn i en pingstförsamling också benämnes som församlingens föreståndare. Ordet föreståndare används alltså i en dubbel bemärkelse, dels för pastorn ensam och dels för äldstekåren som kollektiv. Samuel Asp framhåller att "på samma gång som han förväntas ha initiativet i församlingen får han dock inte förkväva initiativet från medlemmarna utan tillsammans med de ledande inom församlingen taga vara på det goda och söka att omsätta detta till församlingens fromma." Pastorn har det huvudsakliga ansvaret för förkunnelsen och undervisningen i församlingen. Det behöver inte innebära att han ensam ska sköta detta, utan de äldste kan också vara engagerade i den uppgiften.⁵⁸ Men jag uppfattar det som att pastorn haft en mycket central ställning i församlingen. Det måste nog ses i sitt historiska sammanhang, d v s vilken ställning och auktoritet en ledare hade i samhället för övrigt.

1969 tog Lewi Pethrus i boken *Brytningstider - Segertider* itu med tendenser som han sett bland en del församlingar och pastorer. Dessa ansåg att församlingen hade ensamrätt på möten, press och litteratur m m. Alla andra initiativ till verksamhet betraktades som splittring. I och med detta fick pastorn en position av maktfullkomlighet som Pethrus såg som helt främmande för Nya testamentet. "Från föreståndarens ställning sådan den var från början i den Svenska pingstväckelsen skiljer sig föreståndarskapet i en del församlingar nu för tiden som natt från dag. Förr var föreståndaren en broder bland bröderna, men nu är han placerad över dem alla." ⁵⁹ För många pastorer och ledare har Lewi Pethrus framstått som ett föredöme i ledarskap. Hur de uppfattade Lewi Pethrus påverkade förmodligen också deras ledarstil. Samuel Asp säger i en intervju att Lewi Pethrus var oerhört lyhörd för sina medbröder. Han drev aldrig igenom en sak utan att ha de äldste med sig. Då lade han hellre ner ärendet och återkom senare. Han gav aldrig upp. Med anledning av Pethrus uttalande om andra föreståndare i boken *Brytningstider-Segertider* berättar Asp att det funnits en generation predikanter som varit ganska självcenterade och som anammade en ledarstil som de kanske trodde liknade Lewi Pethrus. "Jag mötte en ung predikant på Nyhemsveckan vid ett tillfälle, som inte fick sin vilja igenom i församlingen. Han berättade det för mig. 'Men', sa han, 'då slog jag näven i bordet och sa, i kraft av mitt ämbete ska vi handla på detta sätt.' Han blev inte så gammal i rörelsen."⁶⁰ Men andra kritiserade Lewi Pethrus för att handla på just det sättet. I en uppsats sammanfattar Patric Andersson den bild han i sina efterforskningar har fått av Lewi Pethrus som ledare.⁶¹ Den enda åsikt som alla tycks vara överens om är att han var den självklara ledaren. Han hade en förmåga att entusiasmera människor omkring sig. Men han var också så dominant att det utplånade hans motståndare. För honom var det en självklarhet att den enskilde människan kunde offras för kollektivets bästa. Han var mycket känslig för det som han uppfattade som bristande lojalitet av sina medarbetare. Samtidigt hade han blick för den enskildes lidande och nöd och det var självklart att visa förlåtelse för de fallna. Lewi Pethrus var inte den som en gång för alla lagt fast kursen utan han var beredd att ompröva sina ställningstaganden. Därför stannade han aldrig upp utan startade hela tiden nya projekt.

Betoningen av det kollektiva ledarskapet tycks dock ha levt vidare även när andra ledarskapsmodeller lyfts fram. Christer Thyr hävdade i *Evangelii Härold* 1985 det bibliska i denna form av ledarskap. "På sina håll angrips nu den modell som vi praktiserar inom pingstväckelsen i Sverige med ett kollektivt ledarskap genom äldstekåren. På ett raljant sätt ironiserar en del över detta och vill istället införa ett "one-shepard"⁶² system med en stark ledare i toppen. Men Skriften ger oss ingen anvisning om att församlingen ska ledas av en stark man. Utan det är den samlade erfarenheten som finns i ett kollektivt ledarskap som både är vår möjlighet och vårt skydd."⁶³

Det allmänna prästadömet

Samtidigt som det talats om vissa andliga tjänster så har det också betonats att alla i församlingen tillhör det "heliga prästerskapet" och att det finns många tjänster utöver de så kallade andliga tjänsterna. En del är mer officiella tjänster, andra sker i det fördolda. Det hävdas att alla kristna är lika inför Gud. Alla kan få höra Gud tala. Alla har sitt bidrag att ge när det gäller att göra Guds vilja med församlingen klar. Det går inte att säga vem som har den viktigaste uppgiften: predikanten i talarstolen

⁵⁸ Asp 1971 s 19

⁵⁹ Pethrus 1984 (1969), s 206-207

⁶⁰ Asp 1998

⁶¹ Andersson 1993, s 15-16

⁶² shepard - felskrivning i tidningen, ska förstås vara shepherd.

⁶³ Thyr, 1985, s 11

eller den avsidestagne bedjaren.⁶⁴ Därmed påpekas att det inte bara är föreståndare och äldste som är smorda av Gud till tjänst. Det är alla som tjänar i uppgifter som Gud har kallat dem till och utrustat dem för. Därför uppmanas att man ska ha respekt för alla som på Andens ledning tjänar Gud. "Och församlingsföreståndare och äldstebröder, som inte har den allra största respekt för det verk som Gud gjort i den enskilda medlemmarnas liv och för de tjänster som han tilldelat dem, kommer att göra många misstag. Lika viktigt som det är för medarbetarna att underordna sig under den ledning Gud tillsatt, lika viktigt är det för föreståndare och äldstebröder att inordna sig i församlingen som helhet. Gud har tillsatt föreståndare i hjorden, inte över den (Apg 20:28). Och en av deras viktigaste uppgifter är det att upptäcka och erkänna, vilka andra andliga tjänster som finns ibland dem som Gud har gett dem att vårda."⁶⁵

Simon Schagerlind reagerade i *Den Kristne* 1962 på att han tyckte sig se att mötesverksamheten i församlingarna uteslutande sköttes av predikanterna och på så sätt hindrades äldste från att också tjäna i den tjänsten. Han ansåg att lekmännens insatser alltmer höll på att försvinna från frikyrkorna och att de höll på att få ett frikyrkligt prästerskap. Även Christer Thyr höjde ett varnande finger i *Evangelii Härold* 1985: "Församlingen får inte bli en ämbetsstyrd institution av några få eller en viss grupp. Där vi som enskilda medlemmar hänger upp alla andliga upplevelser och allt andligt skeende på vissa förkunnare eller några få auktoriteter. Utan i den kristna församlingen är det ett allmänt prästadöme där vi var och en har tillträde till Gud och möjlighet att få del av hans kraft och välsignelse."⁶⁶

2.7 STYRELSE

För att den lokala församlingen ska kunna äga fast egendom måste den ha stadgar och en styrelse. Det vanligaste har varit att församlingens äldste utgör styrelse, men diskussioner om styrelsens sammansättning har pågått under årtiondena. Många av de äldre pingstförsamlingarna som tidigare hade diakoner i styrelsen, ersatte dessa med enbart äldste. Enligt Willis Säwe så var det dock 1962 fortfarande vanligt att församlingars styrelse bestod av diakoner och äldste, ett arv från baptistförsamlingarna.⁶⁷ I tidningsartiklar i *Den Kristne* framkommer det att styrelsen i en del församlingar kompletterades med s k styrelsebröder som alltså inte var äldste. Dessa valdes vid årsmötet för ett år i taget. Det är svårt att veta hur pass utbredd detta var. Meningarna gick isär om det bibliska i detta. Lagen krävde endast tre styrelseledamöter och om den lokala församlingens stadgar föreskrev fler personer, så föreslogs istället en stadgeändring.⁶⁸ Andra ansåg att man kunde välja in andra bröder, för det var alltid män, i styrelsen. Detta för att undvika att personer utsågs som äldste vilka egentligen inte hade den andliga tjänsten. Äldsteskap var i första hand en andlig tjänst och det skulle man inte ta lätt på. Det fick inte bli så att äldstebröderna blev så upptagna av ekonomiska frågor att de inte kunde utöva sin andliga tjänst.⁶⁹ Detta bemöttes med påpekandet att alla uppgifter i församlingen är andliga. Det är inte ovärdigt för äldstebröderna att syssla med administrativa och ekonomiska frågor. De andligaste och mest trosstarka bröderna behövs i församlingens administration och därför var det lyckligast med äldstekåren som församlingens styrelse.⁷⁰ Ett argument för att de äldste även skulle ägna sig åt ekonomiska frågor var att när de första kristna i Jerusalem sålde jordagods och ägodelar så bar de fram pengarna och lade dem vid apostlarnas fötter. När sedan apostlarna överhopades med arbete med det gemensamma "hushållet" (sic), så var det ändå bara tjänsten vid borden som överläts till de sju diakonerna.⁷¹ Det ansågs inte riktigt att församlingen vid årsmötet genomförde val av äldste i egenskap av styrelsemedlemmar även om det var en ren formsak. Det påpekades att det i stadgarna mycket väl kunde stå att styrelsen utgörs av äldste och så skulle man inte behöva genomföra något formellt val varje år.⁷²

2.8 TEOKRATI - DEMOKRATI

Det finns inget jordiskt styrelsesätt som stämmer helt med det som ska råda i församlingen, påstod Lewi Pethrus i *Den Kristne* 1948. Varken det aristokratiska styrelsesättet, där några uttagna styr, inte det demokratiska, där hela församlingen styr enligt principen om allmän rösträtt, eller det monarkiska

⁶⁴ Djurfeldt 1975, s 26

⁶⁵ Djurfeldt 1975, s 32

⁶⁶ Thyr, 1985, s 11

⁶⁷ Säwe 1962, s 111

⁶⁸ Halldin 1948, s 212-213

⁶⁹ Schagerlind 1962, s 177-178

⁷⁰ Näslund 1962, s 211

⁷¹ Carlsson 1962, s 213

⁷² Carlén 1959, s 37

styrelsesättet. Istället kan alla tre på en gång tillämpas i församlingen. Jesus själv representerar det monarkiska styrelsesättet, äldste och ledare står för den aristokratiska formen och så har varje medlem inflytande och en plats att fylla.⁷³ Tage Sjöberg påpekade att Guds församling ska styras teokratiskt. Det ska vara ett gudsvälde och inte ett folkvälde. De äldste ska förbereda de olika frågorna, som församlingen sedan har att besluta om tillsammans med äldstekåren. Var och en ska söka Guds vilja. Den som inte söker andlig klarhet och ljus från Gud har ingen rätt att yttra sig i församlingen.⁷⁴ Ramselius framhöll teokratin ännu mer markant. Han ansåg att andliga spörsmål inte ska diskuteras i församlingens möten. Äldste ska vara styresmän på grund av sitt andliga förstånd och äldstekåren bör ha fått lösningen på frågorna hos Jesus, innan de framläggs i församlingen. "I Guds rike och i Guds församlingar bör icke demokrati råda, utan teokrati d v s Gudsstyre, utövad genom verkligt andliga, väl balanserade äldste."⁷⁵

När Nils Sjöström publicerade en artikel i *Ordet och tron* 1970 kom han fram till att det fanns demokratiska inslag i församlingslivet men att möjligheterna till större opinionsbildning var små. I församlingmötena har medlemmarna röst- och yttranderätt. Val förekommer. Församlingmötena äger rum vid regelbundna tillfällen, t ex en gång i månaden. Där har medlemmarna möjlighet att tala om sina åsikter och på det sättet påverka beslut. Majoritetsbeslut tillämpas. "En reell demokrati i församlingen förutsätter att medlemmarna på ett effektivt sätt kan göra sina synpunkter gällande. För min del bedömer jag möjligheterna till opinionsbildning på bred front som små. Negativ kritik mot t.ex. tidigare beslut fattade av antingen församlingens styrelse eller församlingmöte kommer i regel från enstaka personer, sällan från större medlemsgrupper. Det är i första hand genom sitt sätt att rösta i olika frågor som medlemmarna reellt kan framföra sin åsikter. Förslags- yttranderätt används. Säkerligen kan församlingsstorleken ha en viss betydelse i dessa avseenden. I en liten församling med t. ex. ett femtiotal medlemmar finns det större förutsättningar för meningsutbyten i församlingmötena än i en församling på fem hundra."⁷⁶

Att framföra en avvikande åsikt har under vissa tider lett till församlingstukt. Det framgår av Owe Kennerbergs doktorsavhandling *Innanför eller utanför*.⁷⁷ Det handlade inte om lärofrågor utan andra situationer då avvikande åsikter framfördes, t ex i fråga om handläggningen av andra församlingstukts-ärenden, medan församlingsledningen krävde att man skulle underkasta sig församlingens beslut. Lewi Pethrus motiverade det med att detta var vad Bibeln kallar partiväsen och det är synd. Man får ha egna uppfattningar men får inte delge dem till andra i församlingen. Församlingen krävde total lojalitet av medlemmar och ledarskap. Men frågan om detta var riktigt fanns även då. Henning Larsson, en äldste i Filadelfiaförsamlingen, Stockholm, tog upp detta i ett brev till Lewi Pethrus 1948. Han ansåg att det tillhörde livets realiteter att åsikter går isär även i en församling och därför borde detta inte döljas utan istället ges utrymme. Bibeln drar sig ju inte för att beskriva människors felsteg och synder. Alltså såg inte Larsson demokratin, samtalet och viljan att låta kritik och avvikande synpunkter komma till tals som något hot utan tvärtom som en grundstruktur i Guds ord. Men Owe Kennerberg upptäckte också en annan sida när han studerade de nybildade och unga församlingarna. Efter långa och tunga arbetsdagar möttes människor till möten. Församlingarna - inte bara några utvalda i en styrelse eller diakonkår - läste och diskuterade t ex långa bibelavsnitt i timmar, vecka ut och vecka in. Församlingstuktsärenden kunde diskuteras långt in på småtimmarna för att sedan ajourneras till nästa dag. "Det fördes mängder av levande, allvarliga, uppslitande och försonande samtal i en omfattning som jag aldrig hade kunnat göra mig en föreställning om."⁷⁸

2.9 BÖRJAN TILL FÖRÄNDRINGAR

Nils-Olov Nilsson påvisade i sin avhandling *Contextualization and literalism in the female debate in the swedish and the norwegian pentecostal movements 1978-1995* att fram till mitten av 1970-talet såg ledarskapet ungefär lika ut i de flesta pingstförsamlingar. Det var äldste som utgjorde församlingens styrelse och ägnade sig åt både administrativa och "andliga" uppgifter. Men under 1970-talet började en förändring ske. De administrativa uppgifterna i församlingarna ökade allt mer och därmed behovet av specialisering inom styrelsen. Samtidigt ökade behovet av själavård när t ex äktenskapsproblem inom församlingen blev alltmer synliga. Det innebär att en del församlingar började skilja på äldstekår och styrelse. Äldste tog sig an de "andliga" ärendena medan styrelsen behandlade de administrativa.⁷⁹

⁷³ Pethrus 1948, s 65-66

⁷⁴ Sjöberg 1977 (1960), s 30-31

⁷⁵ Ramselius 1924, s 20

⁷⁶ Sjöström 1970, s 30

⁷⁷ Kennerberg 1996, s 257-258

⁷⁸ Kennerberg 1996, s 345-347

⁷⁹ Nilsson 1996, s 32

Harald Gustafsson, som tidigare varit föreståndare i Smyrnaförsamlingen i Göteborg, tog 1968 till orda i tidskriften *Ordet och tron* och förespråkade där att de större församlingarna skulle kunna skilja på äldstekår och styrelse. En orsak var att en stor församling hade många äldste. "En stor juridisk styrelse är alltid otymplig och tungarbetad. I en större församling kunde man tänka sig en sådan styrelse bestående av sju eller maximalt nio ledamöter. För att inte föreståndare och de äldste skall förlora kontakten med denna sida av verksamheten, kunde man utse fyra ledamöter bland de äldste, och de andra tre kunde utses eller väljas vid administrationsmötet. Skulle antalet vara nio utses fem bland de äldste och fyra vid administrationsmötet. Denna styrelse bör naturligtvis bestå av sådana som förestår ekonomiska frågor och därmed sammanhängande administrativa. En sådan styrelse skall sedan förvalta den speciellt materiella sidan av verksamheten."⁸⁰

Olof Djurfeldt såg dock faror i att skilja på styrelse och äldstekår, när han 1978 tog upp ämnet i *Ordet och tron*. Risken är att den separata styrelsen får det avgörande inflytandet över församlingens liv istället för de äldste, eftersom styrelsen bär det juridiska ansvaret, skriver Djurfeldt. Då kommer man bort från tanken i Apg 6 att personer delegeras att sköta bestämda praktiska uppgifter medan ledningen fortfarande ligger hos apostlarna och de äldste. Även om man låter en del av äldstekåren utgöra styrelse tillsammans med valda ledamöter, så befärar Djurfeldt, att man snart nog hamnar i en situation där styrelsemötet vill en sak och äldstemötet en annan, och så kan de båda spelas ut mot varandra.⁸¹ Vanligaste praxis i församlingarna har varit att församlingens föreståndaren automatiskt har blivit ordförande.⁸²

När Bertil Carlsson 1974 skrev uppsatsen *Organisationer och beslutsprocesser inom Pingströrelsen*, så fann han inte mer än två pingstförsamlingar som åtskilt äldste- och styrelsefunktionerna, nämligen Filadelfiaförsamlingen i Tumba och Gileadförsamlingen i Göteborg.⁸³ Samma år bildades Järfälla pingstförsamling och den hade redan från början en uppdelning mellan äldstekår och styrelse. Äldstekårens uppgifter var församlingens andliga kurs, själavård, böneliv och undervisning samt missionen. Styrelsen behandlade ekonomi, anställningsfrågor, organisation, fastighetsförvaltning och diakoni. Styrelsen som kunde bestå av nio till tretton personer var sammansatt av hälften äldste plus församlingens föreståndare. Den andra hälften var män och kvinnor med en diakons kvalifikation enligt Bibeln. Församlingens föreståndare blev ordförande i äldstekåren men vanlig styrelseledamot. Styrelsens ordförande blev också ordförande i församlingen.⁸⁴ I en artikel i *Evangelii Härold* betonade föreståndaren i Järfälla pingstförsamling, Kjell Sjöberg, att det inte handlade om att dela upp uppgifter i fack andligt och världsligt-praktiskt. Bägge funktionerna är lika andliga. En del är andefyllda för att kunna tjäna med diakoni, administration och ekonomi, medan andra är andefyllda för att kunna tjäna med Ordets, bönsens och herdens tjänst. Att vara styresman som nämns bland de andliga tjänsterna i 1 Kor 12:28 ansågs alltså inte behöva vara knuten till äldstetjänsten. Kjell Sjöberg kom alltså till en annan slutsats än Edvin Näslund trots att båda poängterade att alla uppgifter är lika andliga. Näslund såg det som ett argument för att även äldste kan ägna sig åt administrativa och ekonomiska frågor.

I slutet av 1970-talet började det bli mera accepterat att samtala och diskutera om kvinnans tjänst i församlingen. I november 1978 hölls en konferens på Kaggeholms folkhögskola i detta ämne. En av talarna som var positiv till kvinnor i församlingens ledarskap var Ingvar Holmberg. Han gjorde en kontextuell läsning av NT:s texter om kvinnan i församlingen, berättar Nils-Olov Nilsson i sin avhandling.⁸⁵ Det var mycket ovanligt inom pingströrelsen på den tiden. Den kontextualisering som tidigare användes gällde bara det omedelbara textsammanhanget och sällan den historiska kontexten. Det undvek man inte minst om den historiska kontexten kom i konflikt med den omedelbara kontexten. Man ville se dessa texter som både deskriptiva och normativa. 1979 gav Wasti Feldt-Johansson ut boken *Kvinnan i frikyrkan*, där hon bl a tolkade texterna i Paulus brev ur ett historiskt kontextuellt perspektiv. Det skapade reaktioner inom pingströrelsen, men den för pingströrelsen nya tolkningsmetoden fortsatte att sprida sig, samtidigt som det fanns starka reaktioner emot den. Förmodligen därför att man blandat ihop den med den historie-kritiska bibelforskningen, påpekar Nilsson. I november 1980 blev Wasti Feldt-Johansson den första kvinnliga församlingens föreståndaren i den svenska pingströrelsen, nämligen i Gileadförsamlingen i Göteborg. Efterhand så var det fler kvinnor som anställdes som pastorer i pingströrelsen men utan att bli äldste. 1989 avskildes de första kvinnliga äldste i Sollentuna pingstförsamling. Under de tio år som gått sedan dess har många församlingar öppnat för kvinnor både i styrelser och i äldstekårer, vilket min enkätundersökning och

⁸⁰ Gustafsson 1968, s 15

⁸¹ Djurfeldt 1978, s 26

⁸² Sjöström 1970, s 30

⁸³ Carlsson 1974, s 29

⁸⁴ Sjöberg 1981, s 14-15

⁸⁵ Nilsson 1996, s 37

mina intervjuer visar.

Även pastorns uppgifter har förändrats, påpekar Nils-Olov Nilsson. De administrativa uppgifterna har ökat i församlingen samtidigt som själavården har ökat med bl a äktenskapsproblem även inom församlingen. Förväntningarna har ökat på pastorn. Han ska vara en god talare, en bra arbetsledare, hålla sig informerad om mission, kunna ordbehandling på datorn, ha erfarenhet av själavård etc.⁸⁶ Men pastorns arbetsbörda började också belysas i predikantveckor och i artiklar i *Dagen*, speciellt inför det faktum att många slutade som pastorer och tog andra jobb. Risker för utbränning togs upp. Det resulterade bland annat i att en omsorgsgrupp med inriktning på församlingsanställda tillsattes inom pingströrelsen. Deras uppgift blev dels att förmedla kontakter mellan pastorer som sökte ny tjänst och församlingar som sökte pastor samt att ha en personalvårdande funktion.⁸⁷

3. PINGSTFÖRSAMLINGARNAS STYRELSESAMMANSÄTTNING 1998/99

Hur ser styrelserna ut i svenska pingstförsamlingar idag? Finns det några skillnader mellan större och mindre församlingar? För att få veta det beslutade jag att sända ut en enkät till samtliga 492 pingstförsamlingar av vilka sju stycken även samarbetar med andra samfund. Enkäten distribuerades med e-post, telefax eller via posten. Jag grupperade församlingarna efter antal medlemmar enligt nedanstående. Uppgifterna om antalet församlingar och totala medlemsantal är hämtade från Pingströrelsens Årsbok 1998.

Medlems- antal	Totalt antal församlingar	Svarsfrekvens		
		Totalt antal medlemmar	Antal svar	Procent som svarat
1-99	279	13131	128	46%
100-199	104	14967	65	62%
200-499	72	21979	49	68%
500-999	24	15811	18	75%
1000-1999	10	12643	7	70%
2000-	3	12284	2	67%
Summa	492	90815	269	55%

Jag gav sex olika alternativ på styrelsesammansättning i min enkät:

- a. Enbart äldste
- b. Äldste och diakoner
- c. Enbart diakoner
- d. Äldste samt andra valda ledamöter
- e. Äldste, diakoner samt andra valda ledamöter
- f. Diakoner samt andra valda ledamöter

Det visade sig att inga av de församlingar som svarat har alternativ c. Däremot använder två församlingar benämningen församlingstjänare för sitt ledarskap och innesluter där äldste, diakoner och andra andliga tjänster utan att särskilja dem. Jag kallar deras modell för alternativ g. Några små församlingar har inga äldste eller diakoner utan endast andra valda ledamöter, både män och kvinnor. Jag kallar detta alternativ h. I en annan församling utgörs styrelsen av församlingens två pastorer. Det skulle kunna ingå som alternativ a, med ett urval av äldste. Men eftersom de inte själva valt det alternativet låter jag dem utgöra en egen kategori, som får kallas i. Sju församlingar har kryssat i flera alternativ, så att det inte går att avläsa vad som är deras styrelses sammansättning. Jag har valt att inte ta med dessa sju församlingar i redovisningen om styrelserna.

En församling har kryssat för alternativ e men ändrat texten så att det blir *äldste, föreståndare samt andra valda ledamöter*. Eftersom föreståndaren brukar inräknas som en av de äldste har jag ändrat svaret till alternativ d. Elva församlingar har uppgett att de använder ordet *församlingsledare* istället för äldste. En församling har talat om att de kallar diakonerna för *medhjälpare*. En annan säger *församlingstjänare* om diakonerna vilket inte ska förväxlas med g-alternativet där församlingstjänare inrymmer olika tjänster.

Jag har upptäckt att a-alternativet (församlingens äldste = dess styrelse) fortfarande är den största gruppen, 39% (103 st), men att de andra alternativen tillsammans alltså utgör ett större antal. Elva församlingar av a-alternativet har uppgett att det är ett urval av äldste som ingår i styrelsen.

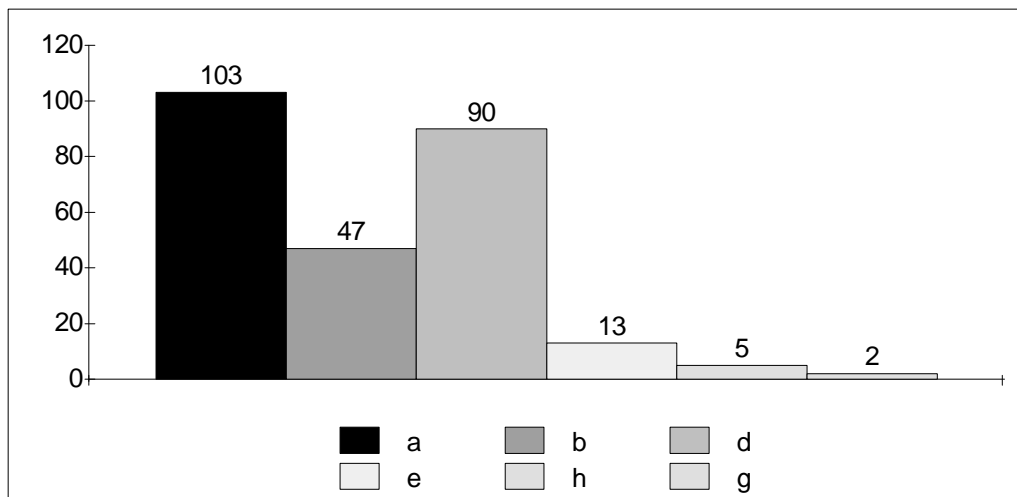
⁸⁶ Nilsson 1996, s 32-33

⁸⁷ Asp 1988, s 16

Det kan vara en medveten begränsning av antalet styrelseledamöter men i några fall nämns även att några äldste av åldersskäl eller andra orsaker inte vill sitta med i styrelsen men ändå fortsätta fungera på andra sätt i sin äldstetjänst. 30 församlingar med a-alternativet har inte svarat på om alla äldste är med i styrelsen eller inte.

En vanlig modell (34%) är också att styrelsen består av äldste och andra valda ledamöter (d). I 44 av dessa 90 församlingar ingår samtliga äldste i styrelsen, medan det i 42 församlingar endast är ett urval som ingår där. Fyra har inte kryssat i något av alternativen. 47 församlingar (18%) har äldste och diakoner i styrelsen (b). 23 har samtliga äldste och diakoner med där, tolv har ett urval, tolv har inte fyllt i något av alternativen. Mera ovanligt är det att styrelsen har både äldste, diakoner och andra valda ledamöter (e). Så är fallet i endast tretton församlingar. I en församling består styrelsen av diakoner och andra valda ledamöter (f). Av de två församlingar som har valt att kalla hela ledarskapet för församlingstjänare är det i den ena församlingen bara ett urval av dem som utgör styrelse (g). Fem församlingar har endast valda ledamöter (h).

Antalet församlingar i respektive styrelsemodeller. (I stapeldiagrammet saknas alternativ f och i eftersom kalkylprogrammet endast klarar att använda sex kategorier.)

	a	b	d	e	f	g	h	i
1-99	34	21	55	6	1		5	
100-199	32	13	12	6		1		
200-499	24	9	14	1				1
500-999	9	3	6					
1000-1999	4	1	2					
2000-			1			1		

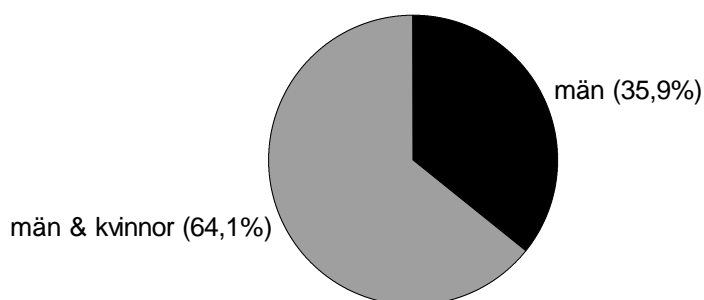
- a. Enbart äldste
- b. Äldste och diakoner
- c. Enbart diakoner
- d. Äldste samt andra valda ledamöter
- e. Äldste, diakoner samt andra valda ledamöter
- f. Diakoner samt andra valda ledamöter
- g. Församlingstjänare
- h. Endast "andra valda ledamöter"
- i. Pastorer

Sju församlingar nämner att de brukar adjungera personer till styrelsen, t ex anställda, församlingssystrar, diakoner. Några av de församlingar som inte bara har äldste med i styrelsen tillägger något om hur stor del av ledamöterna som enligt stadgarna måste vara äldste. Det finns olika varianter:

- Minst hälften av styrelseledamöterna måste vara äldste (utöver ordförande).
- Minst 2/3 av styrelsen ska vara äldste.
- Antingen ordförande eller en tredjedel av ledamöterna ska vara församlingsledare.
- Minst tre stycken i styrelsen ska vara vald ur äldste- och diakonkåren (i en församling som för närvarande har totalt åtta ledamöter i styrelsen).

Elva av församlingarna i undersökningen skriver som kommentar att de håller på och arbetar med strukturförändringar, så bilden kan komma att förändras ytterligare under de närmaste månaderna. När jag tittar efter skillnader mellan olika stora församlingar, så finner jag att alternativ d är procentuellt sett mera representerat bland församlingar med mindre än 100 medlemmar än i övriga, medan alternativ a är lägre i den gruppen. En bidragande faktor till att många små församlingar valt denna modell med valda ledamöter tillsammans med äldste, kan vara att församlingen endast har få äldste och inga givna kandidater för denna tjänst samt ännu inte är redo att avskilja kvinnliga äldste. För att

inte riskera att tillsätta fel personer som äldste väljer man en annan väg.

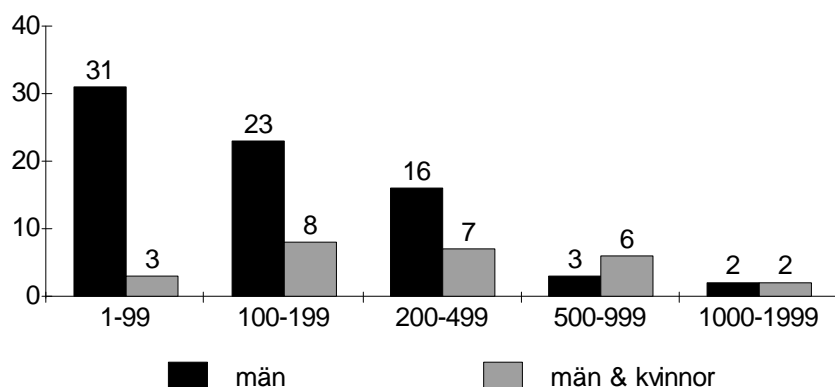

Cirkeldiagram: Procentuell fördelning av styrelser som har/inte har kvinnor i styrelsen.

Med tanke på att det för några år sedan var sällsynt med kvinnor i styrelser, så kan man säga att det skett en dramatisk förändring. 166 av samtliga undersökta församlingar (64%) har både män och kvinnor i styrelsen.

Medlems antal	endast män i styrelsen	män & kvinnor i styrelsen	män & kvinnor i styrelsen (procent)
1-99	43	78	64%
100-199	26	37	59%
200-499	18	32	64%
500-999	3	15	83%
1000-1999	3	4	57%
2000-		2	100%

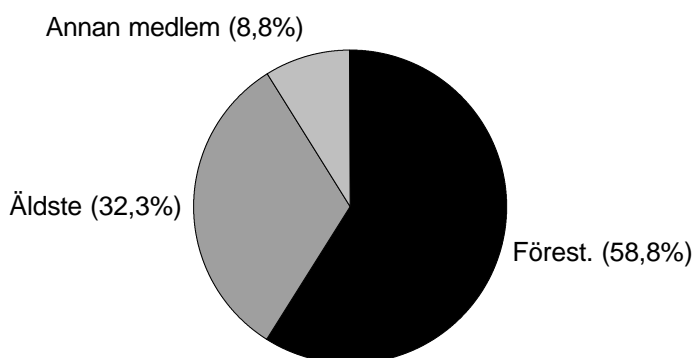
Av enkäten framgår inte hur många av de undersökta församlingarna som har avskilt kvinnliga äldste. Men i de församlingar där det enbart är äldste som utgör styrelse så syns det att 26 av 103 församlingar (25%) har kvinnor som äldste. Det är dock mindre vanligt i små församlingar. Av församlingar med andra styrelsemodeller har sex stycken som kommentar skrivit att de har kvinnliga äldste. Ytterligare nio församlingar berättar att de har tagit beslut om att äldstetjänsten är tillgänglig för kvinnor men har ännu inte hunnit avskilja några.

Stapeldiagram: Församlingar med a-alternativ (äldstekår = styrelse) som har/inte har kvinnor som äldste.

Det tycks vara troligt att flera församlingar har löst frågan om kvinnligt ledarskap genom att avskilja kvinnor som diakoner och på det sättet få med dem i styrelsen. En församling skriver till och med att "diakonerna som är kvinnor hos oss fungerar i praktiken helt som äldste men är avskilda under benämningen diakoner". I ett annat enkätsvar kommenteras att församlingen inte har några "utsedda diakoner men betraktar styrelseuppdraget som en diakontjänst för den som inte är äldste." Men diakonatet behöver inte betyda styrelsearbete. I en församling kommenteras att "diakonerna har inte någon styrelsefunktion i församlingen utan betraktas som medlemmar vilka speciellt inriktat sig på omsorg för de övriga medlemmarna. Traditionellt är detta de äldstes och församlingssystrarnas

uppgifter". Den församlingen som har mindre än 100 medlemmar har endast en avskild äldste. De små församlingarnas problem kan vara att få några att ställa upp som styrelseledamöter, vilket ett enkätsvar visar. "I princip finns inget motstånd i vår församling mot kvinnliga äldste, ej heller kvinnor i styrelsen. Församlingen är liten och problemet är snarare att få ihop till en styrelse än sammansättningen män/kvinnor."

Cirkeldiagram: Procentuell fördelning av alternativen föreståndare, äldste eller annan medlem som ordförande.

I många församlingar är det inte längre självklart att föreståndaren också ska vara ordförande för församlingen. I 84 församlingar (32%) är det en äldste som är ordförande, av vilka två är kvinnor. 23 församlingar (9%) har en ordförande som inte är pastor eller äldste, i två fall är det en diakon, sex av dem är kvinnor. En av församlingarna har två personer, en man och en kvinna, som delar på ordförandeskapet. I övriga 153 församlingar (59%) är det föreståndaren som är ordförande, sju av dem är kvinnor. Men 14 av dem tillägger att det inte behöver vara så enligt stadgarna. I sex församlingar är föreståndaren som också är ordförande inte medlem av församlingen. Det beror på att föreståndaren är en vakanspastor eller är anställd av två församlingar. Nio församlingar har inte svarat på frågan om vem som är ordförande eller har kryssat i två alternativ utan någon förklaring. Dessa är inte medtagna i redovisningen om församlingsordföranden.

4. JÄMFÖRELSE MELLAN SEX UNDERSÖKTA FÖRSAMLINGAR

Filadelfiaförsamlingen i Rimforsa bildades 1927. Den hade vid årsskiftet 98/99 69 medlemmar. Församlingens ordförande är en av församlingens äldste Jan Ericsson. Intervjun är genomförd med en annan äldste, Lars Thostrup. Församlingen genomförde sin senaste stadgeändring 1981.

Smyrnaförsamlingen i Fagersta bildades 1922. Den hade vid årsskiftet 98/99 212 medlemmar. Församlingens föreståndare är Lars-Owe Karmeborg. Församlingen genomförde senast 1996 en stadgeförändring.

Karisma Center i Stockholm konstituerades rent formellt i februari 1996 men räknar den 4 augusti 1996 som sin födelsedag då församlingen "proklamerades". Medlemsantalet var i november 1998 279 personer. Sven Almkvist är församlingens föreståndare och Thomas Ardenfors är pastor och ordförande samt verksamhetsansvarig.

Skövde pingstförsamling bildades 1912. Den hade vid årsskiftet 98/99 639 medlemmar. Församlingens föreståndare är sedan mars 1996 Christer Tornberg. Vid årsmötet 1997 beslutade församlingen att anta en ny struktur för ledningen av församlingen.

Sionförsamlingen i Linköping bildades 1924. Den hade vid årsskiftet 1997/98 1.950 medlemmar. Församlingens föreståndare är Anders Ekstedt. Intervjun är gjord med Lars-Uno Edén, en av församlingens äldste som även är rektor för församlingens bibelskola på Bjärka-Säby. Han var en av de drivande krafter vid den förändring av ledarskapet som församlingen tog beslut om 1997.

Filadelfiaförsamlingen i Stockholm bildades 1910 som Stockholms sjunde baptistförsamling. 1913 uteslöts den ur Baptistsamfundet. Filadelfiaförsamlingen hade vid årsskiftet 98/99 6.680 medlemmar. Församlingens föreståndare är Sten-Gunnar Hedin. 1996 antog Filadelfiaförsamlingen en ny struktur för ledningen av församlingen.

4.1 KVINNOR I LEDARSKAPET.

Pingstförsamlingarna genomgår stora förändringar på det organisatoriska planet och det finns inte längre någon enhetlig syn på hur församlingens ledarskap ska utformas. Det framgår tydligt av min enkätundersökning och mina intervjuer. Jag har upptäckt två faktorer som utlöst att de församlingar jag undersökt har sett över sitt ledarskap, organisation och struktur. Den ena är önskan att få in i kvinnor i ledarskapet och den andra är behovet av att öka församlingens delaktighet i beslut och ökat medansvar och engagemang. Det har funnits olika tillvägagångssätt och i vissa fall har det medfört grundliga bibelstudier men även aktualiserat frågor kring bibeltolkning.

När Smyrnaförsamlingen i Fagersta fick ny föreståndare tog denne initiativ till att en stadgeändring genomfördes 1996, för att det på sikt skulle bli möjligt att välja in andra ledamöter än äldste i styrelsen, både män och kvinnor. Fortfarande består dock styrelsen av församlingens äldste eftersom det ses som en väl fungerande modell. Undervisning om kvinnans tjänst, även som äldste, har förekommit i församlingen, men fortfarande finns reservation mot att genomföra en sådan förändring. En liten öppning har skett genom att andra medlemmar än församlingens äldste kan leda och vara medhjälpare vid nattvarden. Den enhet man upplever i äldstekåren betonas som något mycket positivt. Därför anses inte behovet av att genomföra en förändring vara akut.

Redan 1981 ändrade Filadelfiaförsamlingen i Rimforsa sina stadgar för att få ett breddat ledarskap och så att kvinnor skulle kunna väljas in i styrelsen genom att avskiljas som diakoner. Församlingen hade haft valda församlingssystrar men dessa hade inte benämnts diakoner och inte deltagit i styrelsearbetet. Det var enbart äldste som tidigare utgjorde styrelse, men nu består den av fyra äldste som alla är män samt tre diakoner av vilka två är kvinnor. Det var ovanligt med kvinnor i styrelsen i pingstförsamlingarna i Östergötland i början på 1980-talet och därför möttes de av en del skepsis från andra församlingar vid genomförandet.

I Filadelfiaförsamlingen i Stockholm dök frågan om kvinnor i ledarskapet upp gång på gång på äldstekårens bord, speciellt sedan församlingen fått en kvinnlig pastor och föreståndare för en av församlingens enheter. Hon var dock inte avskild som äldste. Till sist tillsattes en utredningsgrupp som skulle studera Bibelns texter om kvinnans tjänst och ledarskap i församlingen, studera kyrkohistoriens utveckling på det här området samt den egna församlingens praxis under åren. Utgångsläget var att hela gruppen där vitt skilda åsikter var representerade skulle kunna enas kring ett förslag. En bevarad enhet inom äldstekåren var viktig. Utredningsgruppen hade inga tidsramar utan fick ta den tid de behövde. Studierna och samtalen om ledarskap förde fram till en gemensam nämnare - tjänandet. De tyckte sig se att ledarmodellen i Nya testamentet var ett slags omvänt ledarskap jämfört med samhället i övrigt - ett tjänande ledarskap. Föredömet var Jesus som bröt med sin tids mönster, intog en tjänares ställning och tvättade lärjungarnas fötter. Den hierarkiska modellen tycktes ha kommit in i bilden senare i kyrkohistorien. Biskop, presbyter eller diakon - alla kallades för tjänare. De stod på samma nivå som resten av församlingen. Manligt och kvinnligt blev en andrahandsfråga.

När gruppen sökte efter ett begrepp att använda för den kollektiva ledarskapet provade man med biskopar, presbyter, äldste, diakoner men allt tycktes leda in tanken på den hierarkiska modellen. Då valde man istället ordet församlingstjänare för att betona just tjänandet. "Vi menar att ett avskiljande av en församlingstjänare ska föregås av samma typ av prövning som man upptäcker att apostlarna uppmanar till när det gäller att avskilja församlingsledare i Nya testamentet. Man ska vara trovärdig, man ska vara hedersam, gott rykte, man ska ha andliga kvalifikationer. Man ska ha gott förtroende både inom och utom församlingen... Vi har samma typ av avskiljningsakt som vi alltid har praktiserat, nämligen ett utpekande, ett prövande av församlingen på den enskilda personen och en avskiljningsakt med handpåläggning och förbön." Genom att inte peka ut vem som är vad man traditionellt brukat kalla för äldste eller vem som är diakon eller innehavare av annan tjänst, behövde man inte i samma utsträckning brottas med bibeltexter som tycktes tala emot möjligheten att avskilja kvinnor som äldste. Alla blev församlingstjänare. Efter ett års arbete lade gruppen fram sitt förslag till äldstekåren. Denna bearbetade förslaget under ett helt år i samtalsmöten av olika slag. Sedan fick församlingen del av förslaget och arbetade med det under ett år i samlingar över hela storförsamlingen innan beslut fattades att anta det nya strukturförslaget i sin helhet. Det mest brännbara ämnet i diskussionerna blev kvinnans roll, men frågorna var mest av den arten som att det används maskulina pronomen när det talas om äldste i de apostoliska breven. Förkunnelse, dop och nattvard var ju uppgifter som kvinnorna redan hade tillträde till. "Församlingen ställde sig bakom förslaget om att öppna för kvinnan också i tjänst i det yttersta ledarskapet som församlingstjänare."

Pingstförsamlingarna i Skövde och Linköping kom däremot att mera ägna sig åt studier av bibeltexter om kvinnans roll och gav sina församlingsmedlemmar redskap för att tolka och söka en förståelse av de bibeltexter som i detta sammanhang kan bedömas som svåra (t ex Ef 5:21-24; 1 Kor 11:2-16; 1 Kor 14:33-35; 1 Tim 2:8-15). I Pingstförsamlingen i Skövde hade frågan om kvinnans tjänst funnits på äldstekårens bord några år, men när Christer Tornberg som ny föreståndare började undervisa om det i äldstekåren utgick han från försonings-, kallelse- och behovsperspektiven.

- Både män och kvinnor kan ha en kallelse från Gud till olika uppgifter, däribland ledarskap i församlingen.
- Män och kvinnor skapades till att tillsammans vara Guds avbild. Inte bara en av dem utan båda tillsammans. Det handlar inte bara om människovärde utan även om tjänst. Båda fick uppdraget att vårda och förvalta skapelsen. Syndafallet förstörde relationerna och även tjänsten. Men Kristus upprättar det ursprungliga förhållandet genom försoningen och gör alla till ett i Kristus (Gal 3:27-28).
- I både samhälle och församling finns en mängd behov. Män kan omöjligt tillmötesgå alla dessa behov. Kvinnan har utrustning som män saknar. Hon är inte bara något slags komplement utan "halva Guds avbild". Tillsammans kan män och kvinnor möta behoven.

Samtidigt tog han också upp några bibeltolkningsprinciper som utgångsläge för sin bibelläsning. Senare togs samma ämne upp i församlingen och där kom bibeltolkningen in som steg två i processen. De principer han pekade på var:

- Den helige Ande upplyser pånyttfödda människor. "Den helige Ande och vi har beslutat..." Apg 15:28.
- Vårt eget upplysta förstånd. Gud ger oss förtroende att pröva texter profetior med vårt förstånd. "Varför avgör ni inte själva vad som är rätt?" Luk 12:57
- Den naturliga förklaringen. Enkelhetens princip. Gud har inte gett oss frälsningen, Bibeln och tron för att krångla till livet för oss.
- Den ursprungliga förklaringen. Den historiska betydelsen. Kultur? Land och folk? Seder och bruk? Omständigheter? Varför skrevs texten? Till vem? När? Hur togs den emot?
- Harmonins betydelse. Att låta skrift tolka skrift. Enskilda bibelverser måste ses i sitt sammanhang. Vad säger Bibeln i sin helhet i olika ämnen?

I detta perspektiv kom församlingen fram till att alla oavsett kön kan ha alla uppgifter i församlingen. Några personer var tveksamma och deklarerade sin syn men överlät åt församlingen som helhet att besluta. Ännu har dock inte någon kvinna avskilts som äldste.

Sionförsamlingens i Linköping äldstekår började samtala om kvinnor i församlingsledningen omkring 1994. Då hade kvinnor under några år funnits i pastorstjänster och varit adjungerade i styrelsemöten. De döpte och tjänade vid nattvardsbordet. Den tjänande attityden hos ledarskapet fick från början en stark betoning i äldstekårens studier. De började bearbeta tanken på en församlingstjänarmodell i likhet med Filadelfia Stockholm. Redan i det skedet var det dock några äldste som sa att de på grund av denna fråga kombinerat med åldersskäl inte längre tänkte delta i äldstekåren. När förslaget bearbetades och lades fram som förslag i församlingen fick det ett nej både från dem som var positiva till kvinnor i ledarskapet och från det fåtal som var klart negativa till detta. Då tog äldstekåren tag i den centrala frågan: Är det riktigt att, utifrån Bibeln, (låta bli att) avskilja både kvinnor och män till äldsteuppgiften? Där började samtalet om bibeltolkning och några enkla regler kunde äldstekåren i stort sett enas om:

- Bibeln är Guds ord skrivet av människor och för människor, ibland i bestämda situationer.
- Textens form är betydelsefull. En poetisk text måste förstås som poesi, en lagtext som lag, en förmaningstext som förmaning etc.
- Helheten är viktig. En text måste ses i sitt sammanhang (kontext).
- Först behöver man se vad texten säger då och där, för att sedan försöka förstå vad texten i så fall betyder nu och här.
- Sedan måste man fråga sig hur detta påverkar mig i min situation och oss i vår församling (omadressering).

Undervisning om dessa bibeltolkningsprinciper gavs även till församlingen och beslut togs om att öppna äldstetjänsten för kvinnor.

Det är fler som tagit upp ämnet om bibeltolkning inom pingströrelsen. I sin doktorsavhandling efterlyser Nils-Olov Nilsson en fördjupad bibeltolkning inom svensk pingströrelse⁸⁸. Han tar även upp det i en artikel i tidningen *Dagen*. "Vi kan inte längre bedriva bibeltolkning bara utifrån det omedelbara textsammanhanget, det vill säga från den text som står i omedelbar närhet till den som tolkas. Det är också dags att lämna uppfattningen att historien stått stilla och att det historiska sammanhanget skulle bara ha marginellt inflytande på texttolkningen." Han fortsätter: "Allt för länge har den pentekostala teologin präglats av så kallad 'proof-reading theology', det vill säga man har letat rätt på bibeltexter som passar in i ett tematiskt studium och i vissa fall har man i harmonins fall, pressat in tolkningar eller omtolkat texter för att ge stöd för ett dogmatiskt eller konfessionellt tänkande."⁸⁹ "Varför tolkas vissa texter väldigt konservativt och andra väldigt liberalt?" frågar Elsmarie Ekman, Örebro, i *Dagen*. "... vi måste tolka bibeltexterna i sin egen kontext först. Fråga oss vilka adressaterna var och varför detta

⁸⁸ Nilsson 1996

⁸⁹ Nilsson 1997, s 3

skrevs just till dem. Sedan kan vi försöka oss på att göra en omadressering till vår kontext i dag.”⁹⁰ Tomas Sjödin, Göteborg, tar upp tankar om bibeltolkning i en ledarartikel i *Dagen*. Han konstaterar att vi har svårt att skilja på vad Nya testamentet säger om det nya livet i Kristus och beskrivningen av hur detta praktiserades under det första århundradet. ”Vi har varit bättre på att försvara Bibelns inspiration än att brottas med Bibelns tolkning. Vågar vi se att de bibliska principerna gradvis når sin fullbordan och därför inte behöver få exakt samma utformning i olika tider? Vågar vi se att den fullbordan de når under det första århundradet står i proportion till då rådande förhållanden och återspeglar den praxis och de attityder som då var gällande? Vågar vi rikta in oss på Bibelns kärnbudskap, söka efter principerna, och inte göra tillämpningarna i det första århundradet till lära idag?”⁹¹

Karisma Center är öppen för både män och kvinnor i ledarskapet men har också en betoning på att äkta makar alltid avskiljs tillsammans för en tjänst, även om det i vissa fall bara är den ena parten som har det operativa ansvaret. Som ledare (motsvarande äldste) deltar dock båda makarna aktivt. Avskiljandet av makar har förekommit under många år inom pingströrelsen men utan att fruarna aktivt deltagit i äldstekår och styrelse.

Bo-Anders Stenstrand går ett steg längre i sin bok *Klarspråk*. Han kan ur bibliskt perspektiv inte se det som riktigt att bara en part avskiljs för en församlingsledande uppgift. Han påpekar också att Bibeln inte talar om kvinnliga föreståndare, men däremot om ett ansvar för båda makarna i denna ledaruppgift. Därför uppmuntrar han till att låta äldstemakar fullt ut få utgöra församlingsledning och församlingsstyrelse. På det sättet får församlingsledningen både kvinnor och män vilka kan förstå de troendes olika behov och möjligheter, anser han. Stenstrand gör ett försök till en kontextuell tolkning när han behandlar ämnet manligt och kvinnligt i församlingsledande funktion. Han påvisar att kvinnan i romarriket i juridisk mening var ägd av sin make, inte hade äganderätt med avseende på de materiella tillgångarna i hemmet. Hon hade ingen rösträtt och hade inte vittnesrätt i domstol. ”Kvinnan var det hon var i kraft av sin man eller rättare sagt i förening med sin make.” Däremot gör inte Stenstrand någon omadressering till vår nutida kontext, utan låter kvinnan fortfarande vara det hon är i kraft av sin man, trots en helt annorlunda samhällssituation. Stenstrand har försökt att införa denna typ av tillsammanstjänst i de församlingar han arbetat i, men det har inte skett utan motstånd varför han trots sin övertygelse försökt ta hänsyn till de invanda mönstren, påstår han. Bo-Anders Stenstrand ser det alltså, till skillnad från Karisma Center, inte tänkbart att en singel person, man eller kvinna, är äldste/församlingsföreståndare om tjänsten ska kunna utföras enligt Bibelns föreskrifter om gästfrihet och förverkligande av Bibelns tanke om hem och familj (1 Tim 3:1-7).⁹²

4.2 FÖRSAMLINGENS DELAKTIGHET

Smyrnaförsamlingen i Fagersta
Styrelse
9 äldste

Smyrnaförsamlingen i Fagersta har en enkel organisation som jag uppfattar som typisk för den traditionella organisation som var vanlig förr. Äldste utgör styrelse och det finns inga råd till vilka styrelsen kan delegera ärenden. Föreståndaren är dock inte ordförande utan det är istället en äldste. Möjligheten till utvidgning av styrelsen är möjlig efter den senaste stadgeändringen. Nu säger stadgarna att församlingens styrelse ska bestå av minst fem ledamöter, varav minst tre tillhör församlingens äldstekår samt att styrelsen inom sig utser ordförande, vice ordförande och sekreterare.

Filadelfiaförsamlingen i Rimforsa
Verksamhetsråd — Styrelse äldste & diakoner — Barn- & ungd.råd

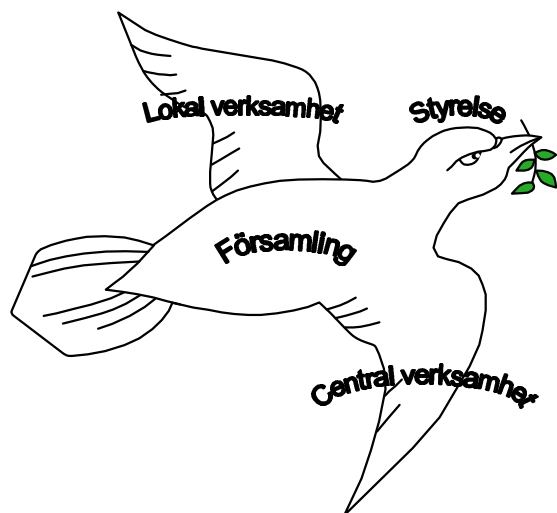
I Rimforsa består styrelsen av äldste och diakoner. En anställd barn- och ungdomsledare är adjungerad till styrelsen. Verksamhetsplaneringen har styrelsen delegerat till ett utskott som består av ett par stycken ur styrelse samt några andra församlingsmedlemmar. Dessutom finns ett barn- och ungdomsråd som leds av den anställda barn- och ungdomsledaren.

Karisma Center i Stockholm använder bilden av en fågel för att beskriva ledningen av församlingen. Kroppen utgörs av församlingens medlemmar. Huvudet är en styrelse som består av de båda pastorerna Sven Almkvist och Thomas Ardenfors, men förändring förväntas ske i och med årsmötet i maj 1999. Den ena vingen på ”fågeln” kallas för *Lokal verksamhet* och leds av en satellitförsamlingsledning som består av satellitpastor, ungdomspastor och cellgruppsledare.

⁹⁰ Ekman 1997, s 3

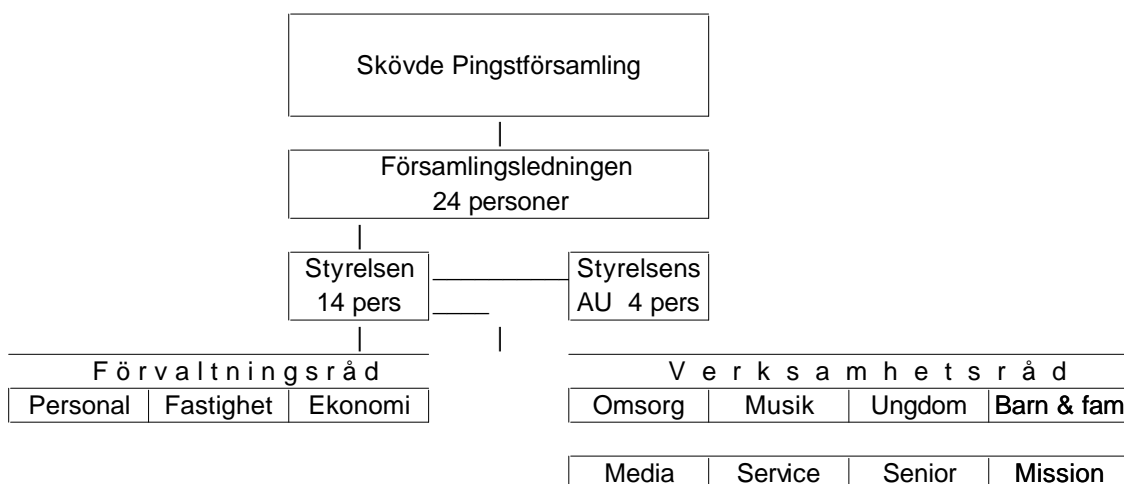
⁹¹ Sjödin 1997, s 2

⁹² Stenstrand 1997, s 61-67

Karisma Center har under våren 1999 tagit steget till att upprätta satellitförsamlingar som för närvarande är fyra stycken i storstockholmsområdet. Den andra vingen kallas *Central verksamhet* och leds av regionsförsamlingsledningen vilka är Sven Almkvist och Thomas Ardenfors. Den har också ett verksamhetsråd, där Thomas Ardenfors är ordförande i egenskap av verksamhetsansvarig, med representanter från de tio verksamhetsgrenarna: Care, Youth, Music and more, Supply, Projects, Family, Meeting, Schools, Prayer and Administration. Församlingens medlemmar är indelade i cellgrupper som för närvarande är 35 till antalet. De flesta cellgrupper möts en gång i veckan, en del varannan vecka. Varje cellgrupp har en ansvarig cellgruppsledare. En gång i månaden möts ledarna i respektive satellit till

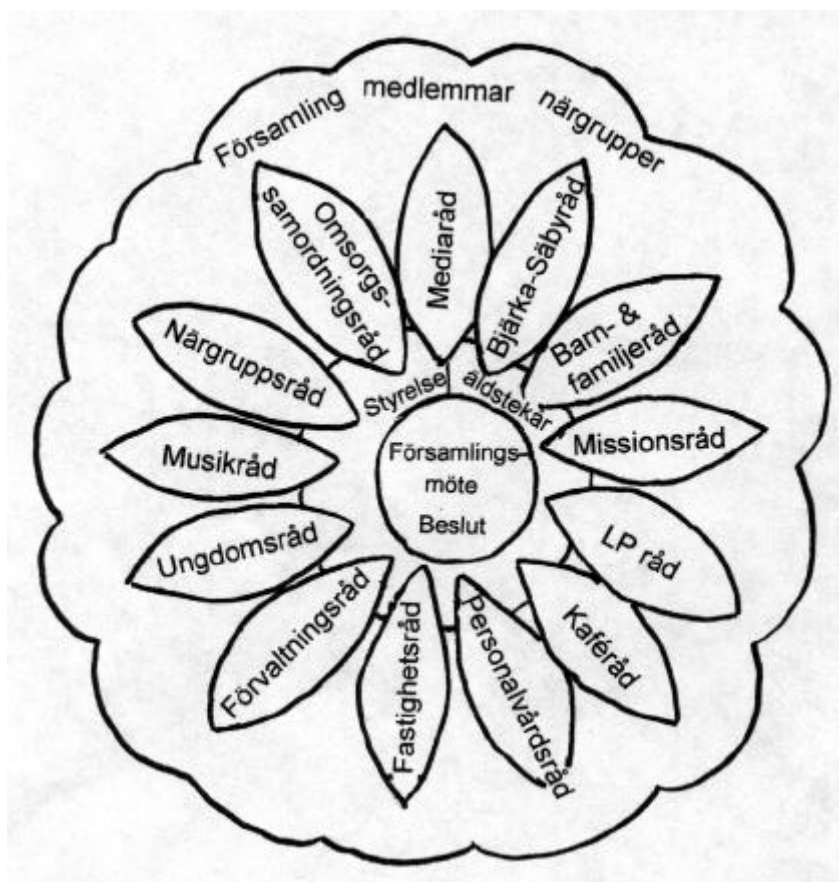
ledarträning. En gång per termin möts ledarna i hela församlingen till gemensam träning. I Karisma Center omprövas allt ledarskap i samband med årsmötet en gång om året. Det gäller både pastorer, cellgruppsledare, styrelse och ledare för olika verksamhetsområden.

Förändringarna i ledarskapet har i Skövde, Linköping och Filadelfia Stockholm även lett till en översyn av hela strukturen. I Skövde pingstförsamling var det tidigare äldstekåren som utgjorde styrelse. Nu har man en församlingsledning som består av äldste och diakoner, för närvarande 24 personer. De ägnar sig åt församlingens inriktning, ideologi och teologi och möts en gång i månaden. Ur församlingsledningen har församlingen valt en styrelse som består av 14 personer. Den möts fem, sex gånger per år. Styrelsen har elva stycken råd under sig som kan indelas i två grupper: förvaltningsråd och verksamhetsråd. Till förvaltningsråden hör personallråd, fastighetsråd och ekonomiråd. De åtta verksamhetsråden är omsorg, musik, ungdom, barn & familj, media, service, senior och mission. Rådsordförandena är diakoner eller i vissa fall äldste. Det är dessa rådsordföranden som utgör styrelsen tillsammans med församlingens föreståndare, en sekreterare samt en styrelseordförande. Styrelsen verkställer genom rådets arbete den inriktning som församlingsledningen har lagt fast. Styrelsen har ett arbetsutskott (AU) som förbereder mötena för församlingsledning, styrelse och församling. AU består av styrelsens ordförande, ekonomirådets ordförande, församlingsföreståndaren och sekreteraren.

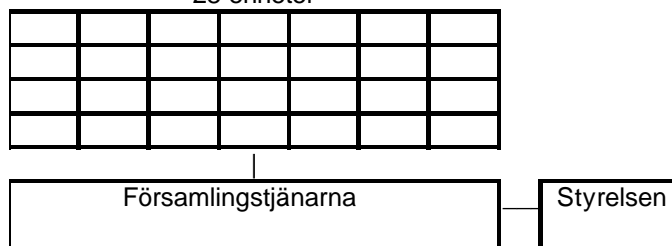
Sionförsamlingen i Linköping har behållit äldstekåren med dess närmare 30 män och kvinnor som styrelse. För övrigt har den en liknande struktur som Skövde Pingstförsamling. 13 råd är underställda styrelsen. Minst en äldste ingår i varje råd och även den som är anställd för en berörd funktion. Råden ska driva frågor och ha visioner för verksamheten inom sitt område i nära samarbete och i takt med äldstekåren. En skillnad är att församlingen i Linköping har *ett* förvaltningsråd (istället för tre som i Skövde) där de övriga råden med större ekonomiansvar är representerade, nämligen missionsrådet, Bjärka-Säbyrådet, ungdomsrådet och fastighetsrådet. Övriga råd adjungeras vid behov. Förvaltningsrådet samordnar bland annat verksamhet, ekonomi och personal. Under äldstekåren och i

nära samarbete med förvaltningsrådet finns även en administrativ enhet med en administrativ föreståndare (administratör) som ansvarar för handläggningen av ekonomi, personal, planeringsfrågor samt övriga expeditonsfrågor.⁹³

Filadelfiaförsamlingen i Stockholm har i jämförelse med de andra församlingen en speciell struktur med sina 28 församlingseenheter (förortsförsamlingar och olika språkgrupper) som egentligen mera liknar ett samfund. Möjligen kan man finna likheter med den struktur med satellitförsamlingar som Karisma Center nyligen antagit. För Filadelfiaförsamlingen i Stockholm har strukturförändringen inneburit en större självständighet för de olika församlingseenheterna, vilka i stort sett fungerar som egna församlingar. Filadelfiaförsamlingen är juridisk person för samtliga enheter. Storförsamlingen (= summan av alla enheter) har en styrelse bestående av 17 personer. Den väljs ur de avskilda församlingstjänarna, vilka är församlingens andliga ledarskap. Val sker för tre år med en årlig förnyelse av 1/3. Valet äger rum i storförsamlingens ordinarie administrationsmöte. Föreståndare och vice föreståndare är permanenta ledamöter. Styrelsen handlägger ärenden som berör storförsamlingen som helhet. Ärenden som måste tas upp i storförsamlingens administrationsmöte är föreståndarens årsberättelse i årsmötet, styrelsens förvaltningsberättelse, bokslut, revisorernas berättelse samt presentation av budget som beretts av styrelsen och fastslagits av den samlade församlingstjänarkåren. Andra sådana ärenden är kallande av föreståndare, köp eller försäljning av fast egendom, ekonomisk fråga av vikt, t ex upptagande av lån eller borgensåtagande samt avskiljande av församlingstjänare.

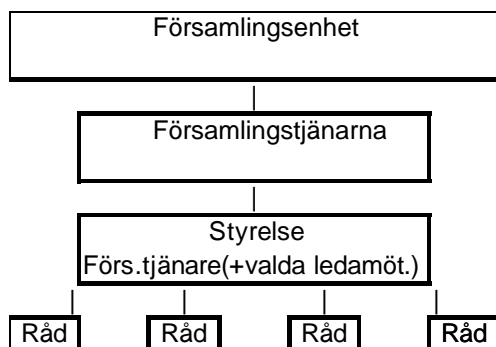
Filadelfiaförsamlingen i Stockholm
28 enheter

⁹³ Wallhagen 1999, s 16-17

Varje enhet leds av sin styrelse och beslut som berör den lokala enheten tas i det lokala församlingsmötet, så länge man håller sig inom den av storförsamlingens styrelse antagna budgeten. Mandattiden för de lokala styrelserna är ett år. Styrelsesammansättningen varierar mellan enheterna. I en del är det enbart församlingstjänare, i andra församlingstjänare samt andra valda ledamöter. Flera församlingsenheter har dessutom råd som är underställda enhetens styrelse. Ordförande för församlingsenheten kan vara antingen dess pastor och föreståndare, en annan församlingstjänare eller en medlem som inte är församlingstjänare. Några enheter har dessutom egna stadgar som kompletterar storförsamlingens gemensamma stadgar.

Det totala antalet församlingstjänare är för närvarande 135 stycken. Församlingstjänarna är äldste, diakoner och andra andliga tjänster som finns omnämnda i Nya testamentet. Deras tjänst är inte tidsbegränsad. Församlingstjänare från alla enheterna möts fyra gånger per år och dessa möten är avsedda för frågor om ideologi, strategi och övergripande frågor för hela församlingen. Storförsamlingen möts till gemensamt årsmöte i januari samt administrationsmöte i april samt ytterligare ett par gudstjänstillfällen under året. Då är Filadelfiakyrkan på Rörstrandsgatan den naturliga samlingspunkten. På grund av sin geografiska placering och storlek är den fortfarande ett slags nav men i övrigt är den en församlingsenhet bland alla de andra. Föreståndaren för storförsamlingen är ordförande i församlingen men behöver inte vara det i styrelsen. För närvarande är han endast föredragande. Styrelsen utser ordförande inom sig.

Den andra faktorn som bidragit till att församlingar har sett över sin organisation och sitt ledarskap, utöver önskan att få in kvinnor, är alltså behovet att öka församlingens delaktighet i beslut vilket också leder till ökat medansvar och engagemang. Det påpekas att de olika råden resulterar i ett breddat ansvar i församlingen. Råden har befogenhet att handlägga och fatta beslut i ärenden inom de ramar och den budget som är fastställd av styrelse och församling. De bearbetar detaljer och ger information om rådets beslut och arbete i församlingsmötet. Fler personer deltar alltså i bearbetning och handläggning och har möjlighet att fördjupa sig inom sitt område.

I samtliga församlingar utom Karisma Center är församlingsmötet högsta beslutande organ. Där fattas alltså alla beslut som inte är delegerade till råd. Det innebär dock i praktiken att de flesta beslut i de större församlingarna tas i råden. Det är de större frågorna av ekonomisk art, t ex missionsåtaganden, samt kallade av pastorer och medarbetare, avveckling eller införande av nya verksamhetsområden, strukturfrågor etc som tas upp i församlingsmötet. Smyrnaförsamlingen i Fagersta har inga råd utan där bearbetar styrelsen alla frågor och besluten tas i församlingsmötet. För att alla ärenden ska hinna få sin beredning har punkten 'övriga frågor' tagits bort från dagordningen. Men medlemmarna kan i förväg meddela styrelsen vad de önskar ska tas upp och de har full yttrandefrihet i församlingsmötet. Trots detta påpekar föreståndaren Lars-Owe Karmeborg att tillslutningen på församlingsmötena inte är så god. Det har gjorts försök att flytta det från kyrksalen till kaffeborden i församlingssvåningen men det förändrade inte besöksfrekvensen. Olika försök till vitalisering av församlingsmötet har gjorts i de andra församlingarna för att öka delaktigheten och ge fler möjligheter att yttra sig. Det kan vara samtal i smågrupper som redovisas på något sätt eller församlingsforum som tar upp ett ämne för frågor och samtal i storsamling. Sten-Gunnar Hedin i Filadelfia, Stockholm, menar att det i församlingsenheten Rörstrand har blivit vanligare efter strukturförändringen att medlemmar yttrar sig och har åsikter. Frågorna berör nu deras enhet och har kommit närmare istället för att bara gälla övergripande frågor om storförsamlingen. I Sionförsamlingen i Linköping sägs också att frågor av större omfattning ska delges församlingens närgrupper (cellgrupper) för samtal innan beslut tas i församlingsmötet. Dagordning för kommande församlingsmöte ska också finnas anslaget för medlemmarna i god tid före mötet. På det sättet anses besluten bli bättre förankrade i församlingen.

Det framkommer i intervjuerna att det inte är säkert att ett förslag som styrelsen lägger

fram får ett ja i församlingen. Förslaget om församlingstjänare visar att så bland annat var fallet i Linköping där äldstestyrelsen fick fortsätta bearbeta frågan om församlingens ledarskap. Även Christer Tornberg i Skövde påpekar att vid för dålig majoritet bordläggs ärendet. Församlingen bör visa förtroende för den ledning man valt, anser han och det tycker han också att många i Skövde gör. De litar på att styrelse och församlingsledning har bearbetat och gått igenom frågan. Ibland kanske de svarar 'ja' ur det perspektivet, vilket kan vara både bra och dåligt. Ledningen kan inte fråga församlingen om varenda detalj i demokratiseringssyfte för då kommer den aldrig nåstans. Men ledningen får inte heller driva på så att församlingen inte vet vad de sysslar med eller känner otrygghet. Lars-Uno Edén i Linköping pekar på att konsekvenserna kan märkas i kollektboxen om en fråga går igenom bara därför att ingen ids eller vågar säga nej. Men Lars-Owe Karneborg i Fagersta försäkrar också att det händer att någon lägger fram ett förslag i församlingen och att alla då upplever det som ett tilltal från Gud. Det skapar mottaglighet.

I Karisma Center är årsmötet högsta beslutande organ. Där beslutar församlingen om att anta en av styrelsen framarbetad visionsberättelse för det nya året. Den tar upp församlingens alla verksamhetsområden och målen sätts så att de blir så mätbara som möjligt. Där finns också ekonomiska ramar för varje verksamhetsområde. Församlingen delegerar alla beslut som ryms inom visionsberättelsen till styrelse, övriga ledare och verksamhetsråd. Varje månad hålls medlemmöten som ägnas åt välkomnande av nya medlemmar, information om hur arbetet fortskrider enligt visionsberättelsen och bön för församlingens olika områden. Vid ärenden utöver visionsberättelsen kallas till extra årsmöte för beslut. Orsaken till att Karisma Center valt bort det traditionella församlingsmötet är att man sett det som en skendemokrati med låg besöksfrekvens och få som vågar yttra sig. Samtal förläggs istället till cellgrupperna där ledarna kan lyssna in åsikter.

Det finns några tydliga skillnader mellan Karisma Center och övriga församlingar. Karisma Center prioriterar möjligheten till snabba beslut. De anser det viktigt att kunna ha ett högt tempo och detta blir möjligt när inte varje enskilt ärende behöver beslutas i församlingen. Styrelse och övriga ledare kan besluta inom visionsberättelsens ramar. Här nöjer man sig alltså inte med en viss delegering till verksamhetsråd som i exempelvis Linköping och Skövde. Även möjlighet till strukturförändringar bakas in i visionsberättelsen. Karisma Center tror dessutom att det traditionella församlingsmötet kan vara en grogrund för att oro sprids i församlingen. Den med minst tro kan komma till tals och på det sättet lamslå församlingen. En sådan situation vill man undvika.

I övriga församlingar är inte det höga tempot lika viktigt utan istället en strävan att få med sig hela församlingen i ett beslut och ge tid för att låta det mogna fram. I t ex Sionförsamlingen i Linköping strävar man efter så stor delaktighet som möjligt, även i en process. I samband med frågan om kvinnligt ledarskap valde äldstestyrelsen att presentera sina tankar för församlingen och kalla till församlingsforum redan innan man hade ett färdigt förslag. Innan dess hade man även samlat några kvinnor och bollar sina tankar med dem. Samtalet fortsatte i närgrupperna och fler församlingsforum. Processen fick ta den tid det behövde så att det inte bara blev en praktiskt lösning, utan alla skulle utifrån brottningen med bibelordet få en chans att hinna komma fram till samma övertygelse.

Tomas Sjödin skriver i sin bok *Osminkat* om att medlemmarna i en församling behöver få möjlighet att bli delaktiga i en beslutsprocess. Han citerar Ylva Eggehorn som i en Dagen-artikel skrivit att ett av kännetecknen på andlig förnyelse är att lekmännen myndigförklaras, får en ny självtillit, tar egna initiativ och litar på sitt eget andliga omdöme. Den frimodigheten får man inte hur som helst, konstaterar Tomas Sjödin. Möjligheten att delta i det som sker i församlingen öppnas ofta allt för sent. "Förslag som presenteras för församlingen har ofta karaktären av ett slags 'halvfabrikat' som bara kan förverkligas enligt idégivarnas ambitioner. Ett äkta engagemang skapas bara där människor känner att de har varit med och 'fött' en idé. Därför påverkar beslutsprocessen hela andan i församlingen." Inget är mer dödande för en gemenskap än att dess medlemmar upplever att de bara "svarar ja på beslut som redan är fattade", fortsätter Sjödin. Upplevelsen att församlingen toppstyrs och att ledningen kör över medlemmarna förekommer ganska ofta, trots att det inte är något som sker medvetet från ledningens sida. Men det finns en frestelse i att hela tiden vilja vara steget före, kunna presentera väl genomtänkta projekt och därigenom ge sken av att man har läget under kontroll. Istället behöver processen få börja i att församlingsledningen vågar visa sin hjälplöshet. "Innan vi svarar ja till givna projekt måste vi få tillfälle att svara ja till varandra. Beslutsprocessen måste få börja i den ömsesidiga bekännelsen av att vi inte vet vad vi skall göra."⁹⁴

Jag uppfattar olika utformning av organisation och beslutsgång som uttryck för spänningen mellan demokrati och teokrati. Björne Erixon, Ekerö, definierar dessa båda begrepp i tidskriften *Anden & Ordet*. Teokrati ser han som en modell av ledarskap där en eller flera ledare uppfattas ha - och fått det bekräftat i en kristen gemenskap - auktoritet, mandat och förmåga att uppfatta Guds vilja för just den kristna gemenskapen. Den demokratiska modellen definierar han som en form där i princip varje medlem har lika mycket att säga till om. En modell där varje medlem har rösträtt på ett

⁹⁴ Sjödin 1993, s 122-123

församlingsmöte. Han pekar på att grundtanken med kyrkan i Nya testamentet är teokratisk. Gud styr genom vissa människor, utrustar med en särskild karisma - Andens smörjelse. Det är inte problemfritt. Kristna ledare ifrågasätts starkt i församlingsgemenskapen. Den teokratiska modellen garanterar inte att församlingar och dess ledare alltid gör Guds vilja eller att alla är med på det som sker. Den demokratiska modellen har också sina nedslag i Nya testamentet, fortsätter Björne Erixon. Där finns exempel på att ledare är angelägna om att alla i församlingen bygger upp, lär och undervisar varandra. Paulus vill ha med hela församlingen i beslutsprocessen i exempelvis praktiska insamlingsfrågor, eftersom det ytterst handlar om förtroende mellan människor.

Det finns risker med båda modellerna, påstår Björne Erixon. I den teokratiska kan man få ledare som anser sig fullkomliga och ha direktkontakt med Gud. Om det finns fler ledare i den lokala gemenskapen kan de antingen skydda varandra mot andras insyn eller å andra sidan skydda församlingen mot maktmissbruk. Den demokratiska modellen kan bli skendemokratisk om endast ett fåtal deltar i besluten. Eftersom alla förväntas vara med på besluten finns risk att de minst andliga och mest försiktiga får för stort inflytande. Modellen förutsätter egentligen att åtminstone majoriteten lyssnar till Gud, annars kommer besluten att ligga på en lägre nivå än Gud vill. Det finns också risk att några få personer får styra eftersom uppslutningen på församlingsmötena är så svag. Det blir "eliten" som styr i demokratins namn. Erixon avslutar med att påpeka att man behöver ta vara på de viktiga dragen hos båda modellerna. Det är avgörande att slå fast beroendet av Gud och att församlingen lever i aktiv förväntan att Gud vill och kan tala till alla. Se upp både med "bromsklossar" och "överandliga jägare", som bara lyssnar till sig själva! Erixon menar att Apg 10 och 11 visar att en ledare, Petrus, inte är upphöjd över kritisk granskning. Både kritiker och den kritiserade utgår från samma ideologiska andliga plattform när man bedömer vad som är rätt och riktigt, d v s från Gud.⁹⁵

Spänningen mellan demokrati och teokrati visar sig också när nya ledare ska utses. Inför avskiljande av nya äldste/församlingstjänare/ledare är det i de intervjuade församlingarna det redan befintliga ledarskapet som under bön bearbetar frågan. I fem av församlingarna kommer de med förslag på personer som sedan presenteras för församlingen så att denna får pröva detta under en tid, be och komma med synpunkter till församlingsledningen om de t ex skulle anse att föreslagna personer inte uppfyller Bibelns kriterier på en äldste/församlingstjänare. Om inga sådana hinder föreligger avskiljs personen i församlingens mitt. I Karisma Center deltar församlingen endast i avskiljningsakten. Där ges ingen tid för prövning av församlingen. Församlingsmedlemmarna förväntas inte ha den detaljkännedom som gör att de kan "lägga sig i den sortens tillsättande". Däremot sker en omprövning av allt ledarskap varje år och då får alltså församlingen chansen att säga sitt.

Rolf Gard, Nyhem, poängterar i *Anden & Ordet* att församlingen måste få vara aktiv och avgörande då det gäller att utse ledare i församlingen. "Att höra och tolka Guds vilja är församlingens möjlighet och rättighet. Jag tror att teokrati fullt ut är en utopi därför att allt Gudstilltal måste tolkas. Vi får inte negligera det Gud har lagt i sin församling av bedömande karaktär, det vore att omyndigförklara vad Gud har frikänt."⁹⁶

4.3 LEDARSKAP OCH FÖRSAMLING

Synen på de andliga tjänsterna är i stort sett samstämmig bland de intervjuade församlingsledarna. Det finns variationer i definitionen av en apostel. Lars-Uno Edén förenklar det genom att säga att det är någon som är utskickad, eftersom det grekiska ordet betyder just det. Han ser däremot ingen anledning att kalla någon för apostel utan om det handlar om någon som förbereds för en speciell uppgift och skickas iväg utomlands, så är det naturligare att använda det latinska ordet missionär. Lars-Owe Karneborg tycker att apostelns tjänst inte är så utkristalliserad men tror att den ska finnas i den lokala församlingen precis som alla andra tjänster. Det menar även Christer Tornberg. Han anser att det handlar om banbrytande verksamhet men att det inte behöver vara någon som reser iväg, utan det kan finnas vita fläckar i en stad som någon behöver inrikta sig på eller en ny form av verksamhet.

Vad gäller profetens tjänst så överensstämmer den med den traditionella synen att dels kan den profetiska gåvan vara i funktion genom att se in i framtiden, ge hälsningar från Gud med tröst och uppmuntran eller att en predikan är profetisk. Lars-Uno Edén önskar att det inte bara ska begränsas till en from miljö. Profetia betyder ju att trösta och skapa ordning, säger han och fortsätter: "Men vem skapar ordning i ett land där landets regering och riksdag och myndigheter sviker. Jag tror att vi måste be Gud om att få profeter som talar för Herren i moraliska och etiska frågor också."

Evangelisten är den som på ett enkelt sätt når ut med evangeliet, det är alla överens om. I motsats till undervisningen i äldre litteratur så betonas inte kringresandet av de intervjuade. Evangelisten ska istället finnas i lokalförsamlingen. Det ses inte heller som något problem att någon med evangelisttjänst är föreståndare i en församling.

⁹⁵Erixon 1998, s 7-8

⁹⁶Gard, 1998, s 12

Herden är entydigt den som går före och är en förebild. Herden har omsorg och vårdar. Lars-Uno Edén vänder sig emot en uppfattning som han mött, nämligen att herden skulle kunna dra sig undan uppgiften att föra människor till tro med motiveringen att 'det är fåren som föder lamm, inte herden'. En herde ska aldrig gömma sig bakom den ursäkten att "det får andra sköta".

Läraren är den som undervisar och lägger ut bibeltexten, förklarar trons grunder. Lars-Uno Edén hänvisar till Apg 13 där det står att några i Antiochia tjänstgjorde som profeter och lärare. En del kanske tolkar det som att några var profeter och andra lärare, men fortsätter han, "jag har sagt till Gud, är det möjligt så skulle jag vilja ingå bland dom som är både profeter och lärare, så att det jag undervisar har sin relevans nu i dom som lyssnar".

Mats Kärnerud, Stockholm, säger i en intervju i *Dagen* att orsaken till att många församlingar idag står stilla beror på att de leds av enbart herdar. Där behövs apostla- och evangelisttjänsten för att få in framåtanda. Nu ligger tyngdpunkten alltför mycket på omsorgssidan. Han anser att alla andliga tjänstegåvor som Efesierbrevet talar om ska finnas med i församlingsledningen tillsammans med äldstetjänsten. Tillsammans ska de utgöra ledarskapet i församlingen, även den juridiska styrelsen. Alltså förknippar Kärnerud ordet äldste med herdetjänsten.⁹⁷ Sven-Erik Sköld, Jönköping, uttrycker det på ett annat sätt i en debattartikel. "Enligt mitt sätt att se består en äldstekår av 'herdar' (enligt Apg 20:17-32) utrustade med olika nåde- och tjänstegåvor, som exempelvis lärargåvan."⁹⁸ Sten-Gunnar Hedin ser en risk i uppfattningen att herdetjänsten oftast förknippats med äldsteskap. "Rikedomen i församlingsledningen är mångfalden både av karaktärer och av andliga gåvor."

När jag jämför med den traditionella synen på andliga tjänster märker jag en markant skillnad. Medan det förr framhölls att apostel, profet och evangelist hade en resande funktion för att betjäna många församlingar så läggs nu betoningen mera på den lokala församlingen och dess behov av mångfald bland tjänster. Det kan höra samman med att de ökade kostnaderna gjort att många församlingar i mindre omfattning tar emot gästande predikanter. Det kan också tyda på att man känner mindre samhörighet med den svenska pingströrelsen som helhet och istället är koncentrerad på sitt lokala sammanhang.

Flera av de intervjuade församlingsledarna beskriver äldste som de som har ett övergripande ansvar för församlingen, när det gäller ideologi, verksamhet och medlemsvård. Det är de som leder och vårdar. I Filadelfia Stockholm är det församlingstjänarna som har det ansvaret. Sten-Gunnar Hedin ser ordet äldste, liksom församlingstjänare, som ett uttryck för kollektivet av ledarskap i församlingen och inte som en i raden av de andliga tjänsterna. "Det är mera en ordningskommission." Inom detta kollektiva ledarskap - äldste/församlingstjänare - finns sedan människor med olika andliga tjänster. Hedin ser en risk i uppfattningen att herdetjänsten oftast förknippats med äldsteskap. "Rikedomen i församlingsledningen är mångfalden både av karaktärer och av andliga gåvor."

Karisma Center har tagit bort ordet äldste och talar istället om ledare. De anser att detta ledarskap inte ska blandas ihop med styrelsefunktionen och med verksamhetsrådets uppgifter. Ledarna ska vara människor som har tid att möta människor med själavård, uppmuntran och träning samt ha tid att söka Gud i bön och förkovran i Bibeln. Ändå utgör de båda pastorerna församlingens styrelse och en av dem är ordförande och verksamhetsansvarig.

Det finns några variationer i synen på diakontjänsten. Den vanligaste tanken är att diakonen är mera inriktad på praktisk tjänst. I t ex Skövde är de i egenskap av rådsordföranden avskilda som diakoner. Smyrnaförsamlingen i Fagersta har inte avskilda diakoner men Lars-Owe Karneborg beskriver diakoni som att ta hand om människor som är i behov av hjälp, t ex besöka sjuka.

I Filadelfiaförsamlingen Stockholm görs gällande att kollektivet av församlingstjänare inom sig har "äldste, diakoner och *andra* andliga tjänster". Men Lars-Uno Edén i Linköping hävdar att ordet *diakon* inte handlar om en andlig tjänst. Detta ser jag som ett uttryck för den begreppsförvirring som råder angående vad som är en *andlig* tjänst. *Diakonia* är ett grekiskt ord som förekommer i olika former och som handlar om att tjäna, fortsätter Lars-Uno Edén. Dessutom ser han inte Apg 6 som en text som handlar om diakonatet. Där var det fråga om avlastning för att andra skulle kunna göra det de är kallade till. Edén vill istället ha någon slags flexibel benämning t ex medarbetare, så att inte några avskiljs som diakoner och sedan behövs en annan form av tjänst och vad ska då dessa kallas? En orsak till att inte Sionförsamlingen i Linköping godtog benämningen församlingstjänare på sitt ledarskap, var att medlemmar då såg sig fränhändade möjligheten att tjäna.

Det kollektiva ledarskapet betonas bland de intervjuade församlingsledarna. De anställda pastorerna anses ingå i det övriga ledarskapet. De är förkunnare i församlingen, ibland tillsammans med andra äldste/församlingstjänare och medlemmar. Vad gäller föreståndarens roll så påpekas bl a att han/hon har ett övergripande ansvar för hela verksamheten. Föreståndaren för församlingens talan. "Jag tror

⁹⁷ Sehlberg 1995

⁹⁸ Sköld 1999, s 16

på ett kollektivt ledarskap där styrkan ligger i den slutsats som man har processat sig fram till i ett kollektiv. Där inte minst - för att använda det uttrycket fast jag inte tycker om det - lekmannen, d v s den icke avlönade församlingstjänaren, med sin respons eller sin input från vardagslivet och från yrkeslivet, kan bidra med värdefulla saker," påpekar Sten-Gunnar Hedin. Han menar att han själv måste påminna sig om att inte ta några viktiga beslut ensam utan ta med det till församlingstjänargruppen. "Det kan upplevas som belastning och lite trögt i vår stora organisation, men det är en oerhörd tillgång att låta det få ta den tiden."

Av tradition kan det som föreståndaren säger väga tyngre, erkänner Hedin, men inte egentligen i formell mening. Det finns en belastning ifrån historien där det varit rätt stort fokus på föreståndaren i Filadelfia. Sten-Gunnar Hedin har erfarenhet både som förortspastor, "allmän predikant" i Filadelfiakyrkan, vice föreståndare och nu föreståndare. "Helt plötsligt upptäcker jag att man tar mina ord idag på ett annat sätt än vad man tog dem förut. Och jag upptäcker att jag mindre kan vara privatperson i det jag tycker, utan det är alltid Filadelfia som tycker när jag säger nåt, och det är lite ovant att vänja sig vid." Hedin vet inte om det går att göra något åt det. I alla fall tror han att det tar tid innan det förändras.

Hedin har varit föreståndare i andra församlingar tidigare och har på alla platserna märkt att som föreståndare har han ingen att krypa bakom, utan det finns ett fokus på föreståndaren som kan bli oerhörd betungande och kravfyllt. "Om det går bra så är det alltid Gud och medarbetarna som är bra och går det dåligt så är det alltid föreståndaren som ska bytas ut."

Thomas Ardenfors i Karisma Center talar om föreståndaren som den som har den bredaste blicken. Då menar han främst det andliga skeendet. Jag uppfattar det som att Karisma Center ger mer tyngd åt föreståndartjänsten än övriga. De anser sig inte förespråka en så kallad "one shephard-modell", men i strategifrågor ser de det naturligt att föreståndaren anger tonen. Inriktningen är att föreståndaren mer och mer ska avdelas för bönen och Ordets tjänst. Han ska inte vara en vd.

I tidskriften *Anden & Ordet* skriver Sven Almkvist från Karisma Center att alla församlingsforskare är överens om att ju större möjlighet pastorn har att leda församlingen desto större tillväxtpotential har den församlingen. "Starka profiler och kraftfullt ledarskap kännetecknade pingströrelsen i dess mest framgångsrika dagar. Visst kunde det gå hett till både i styrelse/äldstemöten, och inte minst på de stora konferenserna, men det rådde ingen tvekan om vilka som var ledare. Respekten och aktningen var stor för det andliga ledarskapet. När Gud talade handlade ledarna och folket följde med." Idag har en kollektiv tröghet i ledarskapsutövandet förflamat många församlingar, påstår Almkvist. Många starka visioner stoppas upp och diskuteras sönder. Det är många pastorer som inte lyckas besegra "den kollektiva massan av enbart sunt förnuft och rimlighetstänkande". Eftersom många församlingar ser det som en förutsättning att ledas av en enig äldstekår är det i praktiken den äldste som har minst tro som styr församlingen.⁹⁹

En annan som betonar pastorernas roll är Johan Engelbrecht från Sydafrika som besökt Sverige ett flertal gånger under de senaste åren för konferenser och har bistått församlingar i deras förändringsprocesser. Han påpekar i en intervju i *Dagen* att det är viktigt med ett tydligt andligt ledarskap i församlingen, men att det inte handlar om diktatur. "Pastorn får inte vara rädd utan måste ha ett starkt ledarskap där han förklarar visionen för äldste och diakoner och övriga ledare. Han ska träna dem att bärga in skörden och till att tjäna i den lokala församlingen," menar Engelbrecht. Församlingsledningen ska i sin tur utveckla medlemmarnas förmåga, det som Bibeln kallar för andlig tjänst. "Pastorn är kallad för att utrusta församlingsmedlemmarna, han är inte kallad att göra allt jobb. Han måste kunna förklara visionen för människor runt omkring sig."¹⁰⁰

Tomas Sjödin poängterar också i sin bok att pastorernas uppgift inte är att göra en massa saker själv, utan snarare få andra att utföra de olika uppgifterna. Men Sjödin anser inte att visionen ska komma från pastorn. "Pastorns kallelse är inte att komma till en plats för att driva igenom sina visioner, utan snarare att lyssna in församlingens vision och på alla sätt uppmuntra dess medlemmar att förverkliga den." Längre fram fortsätter Sjödin: "I vår tid kan man ibland höra församlingsledare säga 'det här är vår vision - hjälp oss att genomföra den' eller 'glöm inte att be för oss - vi har det inte alltid så lätt!' Betonar inte Bibeln den omvända ordningen - att det är ledarskapets kallelse att be för församlingen, och stödja dem i förverkligandet av den gemensamma visionen? Allt skall inte komma från församlingsledningen. Det måste finnas en stor frihet för den enskilde medlemmen eller för en grupp människor att ta egna initiativ för att nå det som är vårt gemensamma mål."¹⁰¹

Hur reagerar pastorerna om de får övriga församlingsledningen emot sig i en för dem viktig fråga? Om Christer Tornberg skulle hamna i den situationen, så tror han att han först skulle fråga sig om det är han själv som har fel. "Jag kan inte bara säga att alla andra har fel och jag har rätt. Inte ens, tycker jag, om jag kan säga att det här har Gud sagt." Det måste finnas en samverkan med

⁹⁹ Almkvist 1997, s 6

¹⁰⁰ Sehlberg 1998, s 8-9

¹⁰¹ Sjödin 1993, s 121, 125

församlingsledningen, menar han. Det kan handla om att ha gått för snabbt fram i en fråga. Församlingsledningen ska leva på platsen många fler år än pastorn. Om de inte är beredda, så är det bättre att vänta med en fråga i ett eller två år. "I och för sig kan båda ha rätt. Jag kan ha rätt och äldste kan också ha rätt, men det är tiden som är fel." Det händer ibland, utan att bli så konfliktartat, att Christer Tornberg har en avvikande åsikt i förhållande till församlingsledningen, men då pratar de om det. "Jag tar sällan fight. Då ska det vara för en människas skull som har misslyckats." Om församling och -ledning är tveksamma till en enskild människa, kan Tornberg tänka sig att tala för den personen om han upplever denna som äkta och ärlig.

Karneborg tror inte heller att man ska strida bara för att få igenom sin egen vilja, för det kan splittra en hel församling. Han vill ha största möjliga majoritet innan ett förslag klubbas i församlingen. "Är man förständig så tänker man sig för och inte bara liksom kör sitt eget race." Om man tar det lugnt och låter både äldste och församling tänka igenom frågorna så brukar det till slut gå igenom. "Visserligen så får man dra vissa frågor i långbänk och det kan vara påfrestande ibland... Men hellre det då än att det ska bli oroligheter i församlingen." Om Sten-Gunnar Hedin skulle vara i samma situation skulle han absolut bordlägga den för vidare bearbetning. "Om det inte framgår att den är 'död', d v s att det är uppenbart att jag är ute och cyklar."

Lars-Uno Edén påpekar att en pastor kan fyllas av en vision som denne lägger fram i äldstekåren och så möts han av en kalldusch därför att de som jobbar i vardagen kanske inte har lika stor ork att leva i visionen som den anställde. "Då kan man ju dra blankt därför att man blir besviken eller också kan man säga: 'Det är den samlade klokskapen som har talat.' Jag får lägga ner frågan så länge och så återkomma. Man kan ju återkomma lite försiktigare." Edén framhåller att en pastor inte ska tro sig vara den ende som Gud talar till. Gud kan också tala genom en äldste eller en församlingsmedlem. Lösningen på en konflikt tror Edén är ett öppet samtal.

Karisma Center har än så länge inte upplevt någon djupare konflikt, och det tror Thomas Ardenfors, beror på att de är en så pass ung församling och så liten att de fortfarande har en närhet till varandra. Naturligtvis finns det kritik och olika åsikter, men de upplever ingen klyfta mellan ledarskap och församling, menar han. De fall då församlingar står inför att delas eller sparka pastor eller sparka äldstekår, tror Ardenfors, beror på en dålig kommunikation under ganska lång tid. Kanske har tjänstemannatänkandet blivit för stort i församlingar, så att de andliga tjänsterna har tillsatts av människor som egentligen inte har en andlig tjänst. I Karisma Center försöker konflikter undvikas genom att satsa på närhet. "Vi är väldigt olika i vårt ledarskap men vi jobbar stenhårt på att komma nära varandra i bönen för att förstå varandra... lära känna varandras hjärtan." Olikheter kan vara svårt att hantera när man ska jobba tillsammans, påpekar han. "Men så lär man känna personens hjärta och så känner man 'jag känner ju likadant fast vi har olika språk, olika uttryckssätt.'"

Spänningen mellan teokrati och demokrati finns med i diskussionen om pastors roll. Det blir ännu tydligare när Peter Edwardsson, Asarum, i en debattartikel i *Dagen* på förekommen anledning tar upp frågan om en pastor kan avsättas. Han hävdar att det är Gud som utser ledaren för en församling och inte någon människa. Han tar Mose som ett exempel. Det var ingen valberedning eller församlingsmöte som kallade honom. Edwardsson går däremot inte in på hur församlingen får veta vem Gud har utsett som deras ledare. Liksom Mose utvalde 70 äldste som hjälpte honom, så ska pastorn utse sina medarbetare, påstår han. Dessa äldste ska bistå pastorn i arbetet att leda församlingen. "Om pastorn inte lever i synd eller villfarelse kan man inte avsätta honom." Det är bara Gud som avsätter och tillsätter. "Det är inte äldstekåren som ska styra församlingen och pastorn. Gud har kallat pastorn att leda församlingen. --- Om nu en äldstekår inte kan samarbeta med pastorn, så ska de avgå och låta pastorn utse en ny äldstekår som vill underordna sig Gud och den som Gud har utsett att leda den aktuella lokalförsamlingen. Annars begår äldstekåren både synd och uppror mot Guds ordningar."¹⁰²

Men Edwardsson blir inte oemotsagd. Tre personer bemöter hans uttalande på debattsidan i *Dagen*. "Finns det stöd i bibeln för att i olika sammanhang omyndigförklara medlemmarna?" undrar Bertil Carlsson, Mariefred. Församlingsmedlemmarna ska respekteras som Guds avbilder, slår han fast. "Att hävda att teokrati ska råda i församlingen i den meningen att pastorn är Guds utvalda redskap som ensamrådande ledare saknar stöd i Bibeln. Sådana ödesdigra idéer är importerade från andra länder med andra kulturer och traditioner. Likaså att äldstekårens/styrelsens uppgift är att backa upp och försvara pastors auktoritära maktutövning."¹⁰³

Esbjörn Eriksson, Botkyrka, menar att det inte är ovanligt med nedlåtande uttalanden om äldstekårer i våra församlingar, som att de är "bromsklossar som kväver den väckelse som Gud vill sända". Han reagerar på Peter Edwardssons bibeltolkning, när denne anser att valberedning, extra församlingsmöte och äldstekår inte har någon större betydelse för oss i nutid, eftersom de inte var inblandade när Mose blev ledare. "Om man väljer dessa texter och tar sin främsta utgångspunkt i

¹⁰² Edwardsson 1999, s 3

¹⁰³ Carlsson 1999, s 15

saker som inte råkar omnämnas, ja då kan man faktiskt hitta skäl för att underkänna det mesta i våra församlingar." Esbjörn Eriksson påstår att en av de mest framträdande bilderna i NT:s beskrivning av ledarskap är herden som vakar över hjorden och är ett föredöme. "Han måste förstås anpassa takten ibland, så att det inte bara är de snabbaste och ivrigaste som orkar hänga med. --- Det finns ingen annan väg för ledare i församlingen än att i ord och föredöme påverka församlingen i den riktning man tror är den rätta. Några andra 'maktmedel' står inte tillbuds. Om, av någon sorglig anledning, förtroendet skadats så att församlingsmajoriteten inte längre vill följa ledaren/pastorn, då måste kanske deras vägar skiljas. Detta kan praktiskt bara ske genom att församlingen entledigar pastorn, motsatsen är ju en orimlighet." Eriksson avslutar med: "En god ledare i Guds församling behöver inte omgärda sin ställning med någon sorts princip om andlig immunitet, som Peter Edwardsson förfäktar. Han eller hon har alla förutsättningar att få folket med sig ändå, om Bibelns ledarideal får vara ledstjärnan."¹⁰⁴

Marrta Persson, Pålsboda, pekar istället på att det inte står om pastorer i Bibeln. Äldstestyrelsen ledde NT:s församlingar tillsammans. De ord som används är *presbyteros* som översätts med *äldste* samt *episkopos* som i NT-81 översätts "de som har uppsikt över hjorden". Särskilda ledare började väljas först nån gång på 200-talet, hävdar hon.¹⁰⁵

För Filadelfiaförsamlingen i Rimforsa har lösningen på slitningar och konflikter varit just att avstå från att anställa en pastor. Numera har allas, både styrelsemedlemmars och andra medlemmars, uttalanden samma tyngd och delade åsikter skapar inga konflikter. Maktstrukturen har brutits ner.

Rolf Gard skriver i *Anden & Ordet* att om en församlings ledning inte har församlingens förtroende så är det bara öppenhet, förkrosselse och ödmjukhet som återskapar det förtroendet. Om ledaren ska lyckas med sin uppgift i församlingen beror mer på det förtroende han/hon har i församlingen än hans/hennes förmåga att hävda sin auktoritet. "Det är i längden inte tillräckligt att uteslutande hävda att Gud har satt mej till ledare, detta måste också bevisas genom församlingens stöd. Å andra sidan ger ingen församling ledaren ett varaktigt stöd, om inte Gud sanktionerar med sin Ande och kallelse." Längre fram i artikeln återkommer han till att det är omöjligt att leda Guds församling om inte Gud står bakom med sin kallelse och utrustning. Men det handlar också om förtroende och ledarens egen situation och motivation. "Jag menar att man kan ha en kallelse av Gud och en personlig utrustning, men ändå varken ha rätten eller skyldigheten att ingå i församlingsledningen. Återigen är det flexibilitet och tidens behov som styr formen."¹⁰⁶

De senaste årens kriser, splittringar och tragedier i pingstförsamlingar bottnar ofta i att det kollektiva ledarskapet saknats, anser Sigurd Perder, Sollentuna, som är ordförande för Omsorgsgruppen inom pingströrelsen, i *Dagen*. "Ledare har sålt sig till en diktatorisk maktmänniska i stället för att i den trängre kretsen lära sig att med respekt lyssna på varandra och låta sig korrigeras. De ledarna ska inte förvånas över att följden blir oroligheter och maktkamp. Maktmänniskor i ledarställning härskar i stället för att tjäna. Ofta har vi här att göra med män som fångats av maktbegär och för länge sedan glömt vad själavård är." Perder anser, att den enda sunda hållningen är att det skapas ett kollektivt ledarskap och att alla respekterar varandra i sin tjänst i församlingen där församlingen som sådan alltid är högsta beslutande organ. Alla i församlingen behövs och kompletterar varandra. Ett själavårdande ledarskap är prestigelöst och vågar erkänna beroende av Gud och varandra. Han efterlyser också ett själavårdande ledarskap som likt Barnabas tar sig an människor i Paulus situation. Vad hade hänt med Paulus om inte Barnabas hade tagit sig an honom som människa och nykristen? undrar Perder. "Helt klart var Paulus inte den lättaste människa att ha att göra med, och tyvärr har vi även nu svårast att hantera viljemänniskor och ledartyper. Men hos dem finns onekligen en potential att ta vara på. Den själavård Paulus mötte präglade hela hans verksamma liv."¹⁰⁷

I tidskriften *Anden & Ordet* skriver Sten-Gunnar Hedin att som kristen ledare öppnas möjligheter till makt och inflytande över andra människor som kan få ödesdiga konsekvenser om det går fel - men som kan få vara till underbar befrielse för människor när det hanteras rätt¹⁰⁸. Hedin ser inte makt som något ont i sig själv. Jesus har makt, som bygger på att han är värdig makten. Den värdigheten har han fått genom kärlek och offer. På samma sätt får ledaren/tjänaren den nödvändiga makten/auktoriteten/inflytandet genom ett tjänande liv.

Sten-Gunnar Hedin pekar i intervjun också på förhållandet att det finns pastorer som påverkats av de maktstrukturer som finns i samhället, medan det i församlingen ska vara så att ledaren är den som böjer sig ner och tvättar andras fötter. Han poängterar att pastorn måste lyssna in

¹⁰⁴ Eriksson 1999, s 15

¹⁰⁵ Persson 1999, s 15

¹⁰⁶ Gard 1998, s 12

¹⁰⁷ Perder 1999, s 15

¹⁰⁸ Hedin 1998, s 11-12

vad Gud vill för just den här platsen och se sig själv som en del i den byggnation som pågått under många år redan. Dessutom måste även det övriga ledarskapet i församlingen ta sitt ansvar och om så behövs säga ifrån på ett tidigt stadium.

Det finns många faktorer till att kriser uppstår men mycket beror på att man inte lyssnar på varandra, menar Sten-Gunnar Hedin. Dessutom blir både församling och pastor ensamma eftersom det saknas en gemensam sammanhållen struktur för pingstförsamlingarna. "Församlingarna blir osäkra. Vem vänder man sig till? Pastorn blir ensam. Vem har jag som är min mentor och rådgivare?" Det är en ganska ny situation, påstår Hedin, eftersom det av hävd har funnits församlingar som informellt men i god samverkan har tagit ett slags regionsansvar. Man har haft omsorg om varandra på ett annat sätt än i nuläget. Huruvida församlingar med problem ska ta emot hjälp från andra finns det dock skilda åsikter om. Christer Tornberg i Skövde är på samma linje som Sten-Gunnar Hedin. Han saknar en samfundsledning som vågar ha åsikter om andra församlingsledningar. Flera pingstförsamlingar skulle nog ha mått bättre idag om det funnits en grupp människor som kunnat gå in och ta ett ansvar i församlingarna, tror Tornberg. Omsorgsgruppen har inte det mandatet. Lars-Owe Karmeborg däremot tycker inte att kollegor och pastorer ska lägga sig i en annan församlings inre angelägenhet. Blandas andra personer in kan det skapa ytterligare motsättningar. Karmeborg medger att det kan finnas så svåra situationer att det inte finns någon annan möjlighet för församlingen än att begära hjälp.

5. SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER

När jag studerat det som jag kallar pingströrelsens traditionella syn på församlingsledning så har jag funnit en stor samstämmighet - med några mindre variationer - i undervisning i böcker och tidskrifter: Församlingen ska ledas av äldste i ett kollektivt ledarskap. Dessa ska också utgöra församlingens juridiska styrelse. Församlingsmötet är det beslutande organet.

Äldstes uppgift är att vårda och leda församlingen genom att vara föregångare och föredömen. Förslag på nya äldste läggs fram för församlingen av den befintliga äldstekåren som sökt Guds ledning i bön. Vid utväljande av äldste läggs stor vikt vid personens karaktär men denne ska även vara bärare av karismatiska gåvor. Tillsättandet är en bekräftelse på den kallelse och de gåvor som redan gett sig till känna både för personen och församlingen. Sedan församlingen efter en tids bön och prövning bejakat dessa nya ledare ska de avskiljas i församlingens mitt.

Kvinnor kan inte avskiljas som äldste eftersom det strider mot Guds ord, men har möjlighet att vara evangelister och då även predika i väckelsemöten. Kvinnor kan även ge vittnesbörd, sjunga och bruka nådegåvor i församlingen precis som manliga medlemmar. Det har funnits variationer i synen på diakontjänsten, men deras uppgift har ändå setts som mera praktiskt inriktad.

Församlingens pastor är också dess föreståndare och ordförande. Han förväntas ha det huvudsakliga ansvaret för förkunnelsen och undervisningen i församlingen. Ledarstilarna har varierat bland pastorerna. Det kan bero på hur man praktiserat relationen mellan teokrati och demokrati, samt hur man uppfattade Lewi Pethrus ledarstil. Det samtida samhällets syn på ledare som auktoritära auktoriteter har säkerligen också påverkat synen på ledare i församlingen.

Under 1970-talet började förändringar äga rum och i slutet av 1990-talet har mycket förändrats jämfört med den traditionella synen och någon enhetlig syn mellan församlingarna finns inte. Genom enkätsvar från drygt hälften av Sveriges pingstförsamlingar har jag kunnat konstatera att det inte längre är självklart att äldstekåren utgör styrelse. En majoritet av församlingarna har idag en annan styrelseform. Vanligtvis äldste tillsammans med diakoner och/eller andra valda ledamöter. Det är inte heller alltid som alla avskilda äldste ingår i styrelsen. Även om det fortfarande är vanligast att föreståndaren är församlingens ordförande, så har idag omkring 40 procent av de undersökta församlingarna en äldste eller annan medlem som ordförande. Dessutom har majoriteten av de undersökta församlingarna kvinnor i sin styrelse. Flera har avskilt kvinnliga äldste. Andra har tagit beslut om att öppna äldstetjänsten för kvinnor men ännu ej avskilt någon. Några håller på att bearbeta frågan med inriktning på att kunna komma till beslut om kvinnor i ledarskapet. Men de flesta har valt andra vägar för att få in kvinnorna i styrelsen, t ex genom att avskilja dem som diakoner eller att öppna styrelsen även för sådana som inte är äldste eller diakoner. Synen på vad som är äldstes och diakoners uppgifter varierar. Det framgår både av enkätsvar och intervjuer. Dessutom råder en begreppsförvirring om vad uttrycket *andliga* tjänster och uppgifter innebär.

Genom mina intervjuer med sex församlingsledare har jag upptäckt att orsakerna till att många församlingar börjar se över sin organisation och sitt ledarskap är dels önskan att få in kvinnor i ledningen och att få en större delaktighet med fler som deltar i beslutsgången. Men dessa förändringsprocesser ser olika ut i olika församlingar. Med utgångspunkt från Linköpings-exemplet så tycks det också vara så att varje församling behöver gå igenom sin egen process och inte bara överta en modell som en annan församling arbetat fram. Dessutom måste det få ta sin tid.

Trots pingströrelsens uttalade inriktning att vara bibeltrogen och "se efter vad det står

skrivet" så har det under historien funnits flera exempel på att man börjat och slutat med en praxis utan teologisk reflektion. Därför finns den faran även när det gäller att t ex få med kvinnor i församlingsledningen. I de församlingar som teologiskt arbetat med frågan om kvinnligt ledarskap märks tre viktiga slutsatser:

- När den tjänande ledarmodell lyfts fram - med Jesus som förebild då han tvättar lärjungarnas fötter - så blir frågan om kvinnligt och manligt oväsentlig. Alla kan vara med och tjäna.
- Ur ett skapelse- och försoningsperspektiv utgör man och kvinna tillsammans Guds avbild. De fick båda uppdraget att vårda och förvalta skapelsen. Genom försoningen har denna ursprungliga tanke återupprättats. Det handlar inte om man och kvinna - alla är ett i Kristus.
- När en kontextuell läsning av Bibeln praktiseras finns inga hinder för att kvinnor ska kunna avskiljas som församlingsledare.

Att däremot makar ska ha en tillsammanstjänst som t ex äldste, bara för att de är gifta med varandra, kan jag däremot inte se stöd för i Bibeln, inte ens med en kontextuell läsning. Det kan vara möjligt för makar att vara äldste/ledare/pastorer, men då är de det på grund av personlig kallelse och utrustning.

Flera församlingar har försökt öka delaktigheten i församlingen och bredda sitt ledarskap genom att tillsätta råd som är underställda styrelsen och som har mandat att bearbeta ärenden och fatta vissa beslut. Med tanke på att pingströrelsens informella samfundsstruktur successivt fallit sönder efter Lewi Pethrus död är det intressant att konstatera att det i Stockholm nu finns två pingstförsamlingar som har en samfundsstruktur med ett antal församlingensheter/satellitförsamlingar som är knutna till varandra. Att de så kallade andliga tjänsterna inte längre anses betjäna många församlingar utan istället kopplas till den lokala gemenskapen tolkar jag som att samhörigheten med den svenska pingströrelsen som helhet har minskat och att man istället koncentrerar sig på sitt lokala sammanhang.

Jag tycker mig också se skillnader i synen på relationen ledarskap-församling när jag jämför uttalanden från de församlingsledare jag intervjuat samt kompletterar med litteratur och tidningsartiklar. Jag vill kalla det för en spänning mellan styrelseformerna teokrati och demokrati. Jag vill sätta två olika varianter mot varandra, väl medveten om att många församlingar befinner sig mitt emellan eller har en mixad variant. Gemensamt för båda är att man vill ha en församling där det s k allmänna prästadömet fungerar och medlemmarna använder och utvecklas i sina gåvor.

Teokrati och demokrati i förening

- Ledarskapet ger församlingen förslag på nya ledare och församlingen beslutar och avskiljer.
- Ledarskapet lyssnar in och genomför visionen tillsammans med församlingen. Även medlemmarna kan höra Gud tala om sin vilja med församlingen.
- Prioriterar församlingens delaktighet och majoritetsbeslut. Låter det få ta den tid som behövs.
- Risk: 1) skendemokrati om få deltar i besluten. 2) att de med minst tro styr församlingen.

Teokrati på bekostnad av demokratin

- Ledarskapet utser nya ledare och församlingen görs delaktiga i avskiljningen.
- Visionen utgår från pastorn/ledarna. Församlingen bejakar och är delaktiga i genomförandet.
- Prioriterar högt tempo och möjlighet till snabba beslut.
- Risk: Ledare som anser sig ha 'direktkontakt' med Gud i motsats till medlemmarna. En maktmänniska kan ta över.

När båda dessa synsätt finns representerade inom en församlingsledning och en församling så blir risken för en konflikt stor. När kriser och konflikter i lokala församlingar blir synliga så aktualiseras också frågan om pingströrelsens avsaknad av samfundsledning. Det finns ingen som har befogenhet att ingripa i en församlings inre angelägenhet. Om detta behövs eller inte råder det delade meningar om inom pingströrelsen.

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING: Otryckta källor:

Protokoll 1936	Filadelfiaförsamlingens i Stockholm församlingsmöte 3 febr
Protokoll 1946	Äldste- och diakonmöte 26 febr 1946
Stadgar 1936	Filadelfiaförsamlingens i Stockholm stadgar antagna vid års- och administrationsmöte 6 april 1936
Stadgar 1946	Filadelfiaförsamlingens i Stockholm stadgar antagna 1 juli 1946.
Stadgar 1990	Filadelfiaförsamlingens i Stockholm stadgar antagna 8 sept 1990

Opublicerade uppsatser och kompendier:

Abrahamsson, Maria 1995	<i>Filadelfiaförsamlingen Rimforsa 1927-1995.</i> Specialarbete i religion. Katedralskolan, Linköping.
Andersson, Patric 1993	<i>Lewi Pethrus.</i> Uppsats i religionsvetenskap. Göteborgs universitet. Finns att tillgå på Crossnet/teologiska uppsatser/Pingströrelsen + Lewi Pethrus 1996-08-26
Eriksson, Olle 1996	<i>Diakoner, äldste och styrelse.</i> Filadelfiaförsamlingen i Stockholm arkiv.
Samuelsson, Kerstin 1997	<i>Kvinnligt ledarskap i svensk pingströrelse.</i> Uppsats i historisk-/systematisk teologi. Teologiska Högskolan Stockholm.

Tryckta källor:

Almkvist, Sven 1997	<i>Svensk pingströrelse och djävulen</i> ur Anden & Ordet - En tidskrift om lärofrågor inom pingströrelsen. Provenummer.
Asp, Samuel 1970	<i>Pastorssynen inom pingströrelsen - en översikt 1</i> ur Ordet och tron nr 4
Asp, Samuel 1971	<i>Pastorssynen inom pingströrelsen - en översikt 2</i> ur Ordet och tron nr 2
Asp, Samuel 1988	<i>Predikantveckan 1987</i> ur Christer Thyr (red): <i>Pingströrelsens årsbok 1988.</i> Förlaget Filadelfia, Stockholm.

Bibeln: Nya testamentet 1917; 1981

Blomgren, Alvar   *Andliga ämbeten.* Förlaget Filadelfia, Stockholm.
1967

Bra Böckers Lexikon, del 25. "Ämbete". Bokförlaget Bra Böcker AB, Höganäs
1982

- Carlén, Erik
1959 *Församlingen och de andliga ämbetena* ur Den Kristne nr 2
- Carlsson, Bertil
1974 *Organisationer och beslutsprocesser inom pingströrelsen.*
- Carlsson, Bertil
1999 *Pastorns envälde saknar stöd i Bibeln* ur Dagen 16 mars
- Carlsson, Einar
1962 *Äldstebröderna* ur Den Kristne nr 11
- Djurfeldt, Olof
1975 *Pingst och församling.* Förlaget Filadelfia, Bromma.
- Djurfeldt, Olof
1978 *Äldstekåren - den bibliska styrelsen* ur Ordet och tron, provnummer
- Edwardsson, Peter
1999 *Det är Gud som kallar att leda* ur Dagen 28 januari
- Ekman, Elsmarie
1997 *Församlingen byggs av både män och kvinnor* ur Dagen 8 oktober
- Eriksson, Esbjörn
1999 *En god ledare behöver inte andlig immunitet* ur Dagen 16 mars
- Erixon, Björne
1998 *Vem styr och ställer i församlingen?* ur Anden & Ordet nr 2
- Gard, Rolf
1998 *Behovet och formerna* ur Anden & Ordet nr 2
- Gustafsson, Harald
1958 *Nådemedlen och församlingen.* Förlaget Filadelfia, Stockholm.
- Gustafsson, Harald
1968 *Ledningen av Guds församling* ur Ordet och tron nr 2
- Halldin, Enar
1948 *De äldstes uppgift i Guds församling* ur Den Kristne nr 7
- Hedin, Sten-Gunnar
1998 *Tjänsterna är olika men Herren densamme* ur Anden & Ordet nr 1
- Kastberg, Nils
1960 *Församlingen och ämbetena* ur Den Kristne nr 2
- Kennerberg, Owe
1996 *Innanför eller utanför. En studie av församlingstukten i nio svenska frikyrkoförsamlingar.* Libris, Örebro.
- Nilsson, Nils-Olov
1996 *Contextualization and literalism in the female debate in the swedish and the norwegian pentecostal movements 1978-1995.* Bethany Theological Seminary, Dothan, USA.

- Nilsson, Nils-Olov
1997 *Trender i den Pentekostala Hermeneutiken* ur Tro och liv nr 5
- Näslund, Edvin
1962 *Äldstebröderna* ur Den Kristne nr 11
- Perder, Sigurd
1999 *Självvårdande ledare saknas i församlingen* ur Dagen 26 januari
- Persson, Marrita
1999 *Var i Bibeln står någonting om pastorer?* ur Dagen 16 mars
- Pethrus, Lewi
1955 *Hos Herren är makten.* C E Fritzes Bokförlags AB, Stockholm.
- Pethrus, Lewi
1958 (1919) *De kristnas enhet.* ur *Samlade Skrifter Band 4.* Förlaget Filadelfia, Stockholm.
- Pethrus, Lewi
1984 (1969) *Brytningstider - Segertider.* Tonoskrift, Stockholm.
- Ramselius, Nils
1924 *Äldste såsom Herdar* ur H Hedberg (red) *Pingstliljan - Andlig sommarkalender.* Förlaget Filadelfia, Stockholm.
- Schagerlind, Simon
1962 *Äldstebröderna. Vad innebär deras tjänst?* ur Den Kristne nr 9
- Sehlberg, Sören
1995 *För många herdar - för få apostlar* ur Dagen 5 januari
- Sehlberg, Sören
1998 *Sätt upp mål och planera för personlig utveckling. "Tillväxt är fullt möjlig i de svenska församlingarna", säger dr Johan Engelbrecht* ur Dagen 24 januari
- Sjöberg, Kjell
1981 *Församlingens styrelseskick - en dominerande angelägenhet* ur Evangelii Härold nr 16
- Sjöberg, Tage
1977 (1960) *Guds församling i funktion.* Förlaget Filadelfia, Stockholm.
- Sjödin, Tomas
1993 *Osminkat. Om längtan efter församlingens sanna ansikte.* Förlaget Nytt Liv, Alingsås.
- Sjödin, Tomas
1997 *När prästen är en kvinna* ur Dagen den 11 juli
- Sjöström, Nils
1970 *Församling och demokrati* ur Ordet och tron nr 2
- Sköld, Sven-Erik
1999 *Lärargåvan viktigast i församlingen* ur Dagen 21 januari
- Stenström, Bo-Anders
1997 *Klarspråk.* Heart to Heart Förlag.
- Stenström, Åke
1959 *Församlingsäldste.* Förlaget Filadelfia, Stockholm.
- Struble, Rhode
1982 *Den samfundsfria församlingen och de karismatiska gåvorna och tjänsterna. Den svenska pingströrelsens församlingssyn 1907-1947.* Almqvist & Wiksell International, Stockholm.

- Säwe, Willis 1962 *Skärvor*. Normans förlag, Stockholm.
- Thulin, Henning 1945 *Pingströrelsen. En sociologisk orientering*. Förlaget Filadelfia, Stockholm.
- Thyr, Christer 1985 *Kollektivt ledarskap* ur Evangelii Härold nr 42
- Wallhagen, Christer 1999 *Förslag till organisationsöversyn* ur Vår Horisont nr 1
- Varför vi taga bestämt avstånd från samfundsorganisation* ur Evangelii Härold den 31 juni 1919. Undertecknat av 102 predikanter.
- Wärn, Daniel 1988 *Guds "nej" finns i skapelseordningen* ur Evangelii Härold nr 14

Tidningar och tidskrifter:

- Anden & Ordet provnummer 1997; 1/1998; 2/1998;
- Dagen 5 jan 1995; 11 juli 1997; 20 sep 1997; 8 okt 1997; 24 jan 1998; 21 jan 1999; 26 jan 1999; 28 jan 1999; 16 mars 1999
- Den Kristne 3/ 1948; 7/1948; 2/1959; 2/1960; 9/1962; 11/1962
- Evangelii Härold 31 juni 1919; 16/1981; 42/1985; 14/1988
- Ordet och tron 2/1968; 2/1970; 4/1970; 2/1971; provnummer 1978
- Tro och liv 5/1997
- Vår Horisont 1/1999

Bandinspelningar i författarens ägo:

- Intervjuer med
- Thomas Ardenfors, pastor och ordförande i Karisma Center, Stockholm 1998-11-13
- Samuel Asp, pastor i Filadelfiaförsamlingen, Stockholm 1998-11-03
- Lars-Uno Edén, rektor på Bibelskolan Bjärka-Säby samt äldste i Sionförsamlingen, Linköping 1999-03-05
- Sten-Gunnar Hedin, föreståndare i Filadelfiaförsamlingen, Stockholm 1998-12-21
- Lars-Owe Karmeborg, föreståndare i Smyrna församlingen, Fagersta 1999-02-24
- Christer Tornberg, föreståndare i Skövde Pingstförsamling 1998-12-01

Övrigt:

- Minnesanteckningar från intervju med Lars Thostrup, äldste i Filadelfiaförsamlingen, Rimforsa 1999-04-01

Hej!

Jag heter Annica Björk och studerar på Teologiska Högskolan i Stockholm. Under det här läsåret ska jag skriva en uppsats om ledarskap i svenska pingstförsamlingar. Eftersom det sker strukturförändringar i många församlingar, så skulle jag vilja veta lite mer om dagsläget vad gäller församlingsledning/styrelse. Därför sänder jag i samarbete med PingstRörelsens Informationscentrum ut en enkät till samtliga pingstförsamlingar. Jag vore därför mycket tacksam om Du skulle vilja fylla i den, och returnera till mig antingen via e-post till annica.bjork@crossnet.se eller via postverket till: Annica Björk, Rinkebysvängen 99 nb, 163 74 Spånga. Tack för hjälpen!

1. Hur ser styrelsens sammansättning ut i er församling?

Kryssa för det alternativ som överensstämmer med situationen i er församling och kom ihåg att kryssa i om det t ex är samtliga äldste eller bara några av dem, samt om det bara är män eller män och kvinnor. Inom parentes används alternativa benämningar. Stryk under det ord som ni använder i er församling. Lägg gärna till andra kommentarer.

- a. Enbart äldste (församlingsledare)
 Samtliga äldste   Ett urval av äldste
 Endast män   Både män och kvinnor
- b. Äldste (församlingsledare) och diakoner (församlingstjänare)
 Samtliga äldste och diakoner   Ett urval av äldste och diakoner
 Endast män   Både män och kvinnor
- c. Enbart diakoner (församlingstjänare)
 Samtliga diakoner   Ett urval av diakonerna
 Endast män   Både män och kvinnor
- d. Äldste (församlingsledare) samt andra valda ledamöter
 Där ingår samtliga äldste (församlingsledare)
 Där ingår ett urval av äldste (församlingsledare)
 Endast män   Både män och kvinnor
- e. Äldste (församlingsledare), diakoner (församlingstjänare) samt andra valda ledamöter
 Där ingår samtliga äldste (församlingsledare) och diakoner (församlingstjänare)
 Där ingår ett urval av äldste (församlingsledare) och diakoner (församlingstjänare)
 Endast män   Både män och kvinnor
- f. Diakoner (församlingstjänare) samt andra valda ledamöter
 Där ingår samtliga diakoner (församlingstjänare)
 Där ingår ett urval av diakoner (församlingstjänare)
 Endast män   Både män och kvinnor

Kommentarer:

VÄND!

2. Vem är församlingens ordförande?

- a. Församlingens föreståndare
 man kvinna
- b. En av församlingens äldste (församlingsledare)
 man kvinna
- c. En av församlingens diakoner (församlingstjänare)
 man kvinna
- d. En av församlingens medlemmar som varken är
äldste (församlingsledare) eller diakon (församlingstjänare)
 man kvinna

Kommentarer:

3. Är församlingens ordförande medlem i församlingen?

- Ja Nej

4. Församlingens medlemsantal

- a. under 100
- b. 100-199
- c. 200-499
- d. 500-999
- e. 1000-1999
- f. över 2000